F2

CEDAC

កសិករ និង ធម្មជាតិ

Farmer and Nature

កម្រងសៀវភៅសំរាប់អភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មជាលក្ខណៈគ្រួសារនៅកម្ពុជា

លេខ ៤ ខែសីហា ឆ្នាំ ២០០៤	Nº 4, August 2004

បច្ចេកទេសចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារ

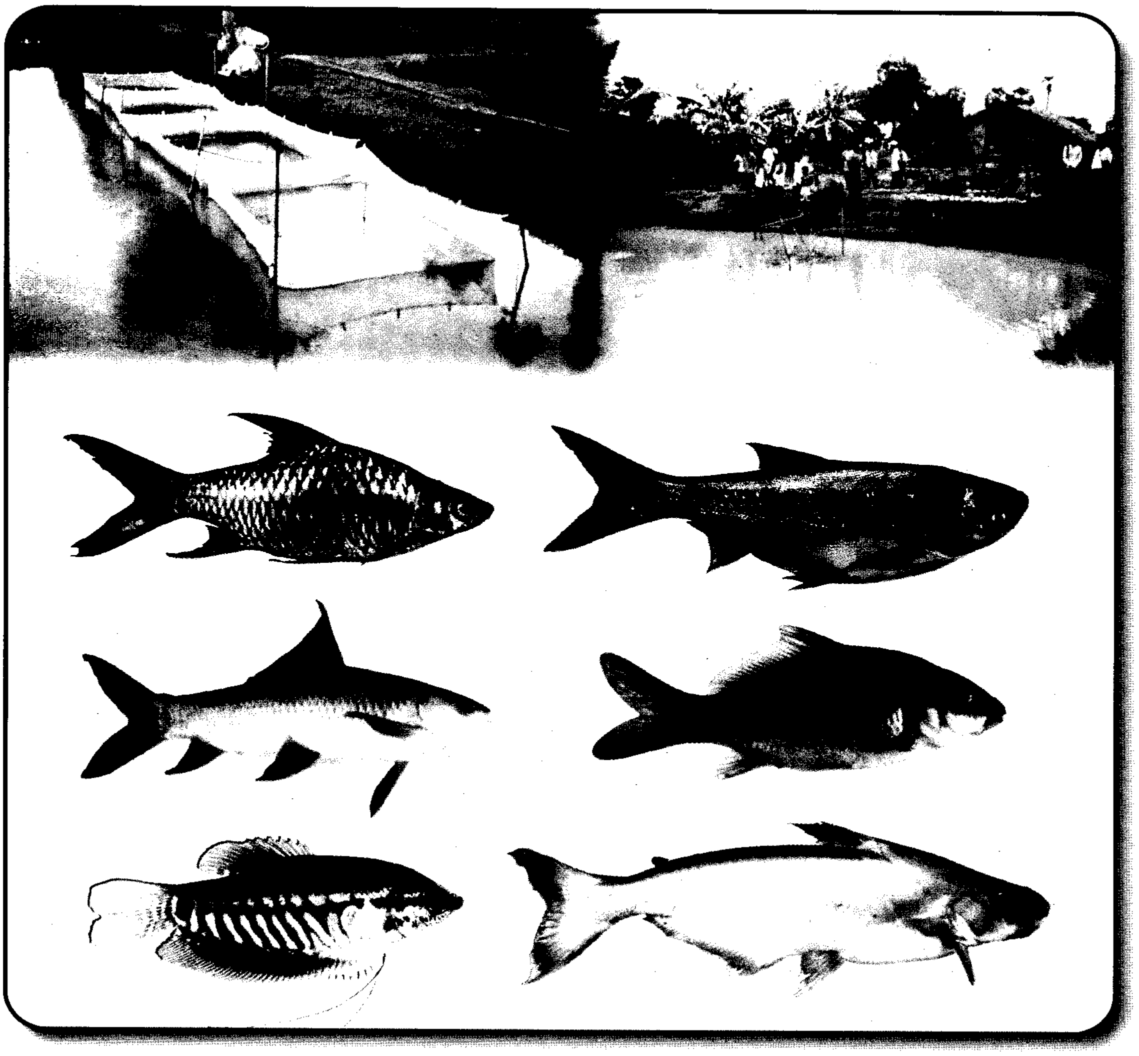

រៀបរៀងដោយៈ រាជ សុភាព

សេដាក, សីហា ២០០៤

បច្ចេកទេសចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារ

និពន្ធដោយ : រាជ សុភាព

បោះពុម្ពលើកទី ១ នៅឆ្នាំ ២០០៤ ចំនួន ២០០០ ច្បាប់

បោះពុម្ពដោយ : រោងពុម្ពឥន្ទ្រីយ៍មាស

© សេដាក / CEDAC 2004

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ

សៀវភៅស្តីអំពី " **បច្ចេកទេសចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារ** " បានកើតឡើងជារូបរាងដោយឈរលើមូលដ្ឋាននៃការចុះសិក្សា និងបទពិសោធន៍ចិញ្ចឹមត្រីជាមួយកសិករកន្លងមកនៅខេត្តតាកែវ ព្រៃវែង និងស្វាយរៀង។ ខ្ញុំចងក្រងជាសៀវភៅនេះ ក្នុងគោលបំណងដើម្បីជួយបំភ្លឺបន្ថែមនូវបច្ចេកទេសចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារដល់កសិករមួយចំនួនដែលមិនទាន់ទទួលបច្ចេកទេសបានទូលំទូលាយ និងជួយផ្តល់យោបល់បន្ថែមដែលជាមូលដ្ឋានគ្រឹះក្នុងការចិញ្ចឹមត្រីរបស់ខ្លួនអោយបានទទួលផលខ្ពស់ជាងមុន។ ខ្ញុំព្យាយាមធ្វើយ៉ាងណាអោយសៀវភៅនេះមានលក្ខណៈសាមញ្ញ ដើម្បីអោយកសិករងាយយល់ និងអាចអនុវត្តបានក្នុងការចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារ។

ខ្ញុំសូមថ្លែងអំណរគុណដល់កសិករដែលមានបទពិសោធន៍ចិញ្ចឹមត្រីកន្លងមកបានចូលរួមផ្តល់យោបល់ និងបទពិសោធន៍ចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារដូចជា កសិករ ចាន់ សុធា កែវ សំអុល នាក់ ហ៊ីម ស ចាន់និត្ត កែវ ប៊ុនមិត្ត ថុល និង កាប៉ាក (នៅខេត្តតាកែវ) កសិករ អៀង យ៉ន ឃ្លោក ស៊ីម គង់ មឿង ចាន់ នឿន (នៅខេត្តព្រៃវែង) និង កសិករ ទៀ សារ៉ុន រាជ ឆាន និង រាជ សុខា (នៅខេត្តស្វាយរៀង)។

ទន្ទឹមនឹងនេះ ខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណដល់បុគ្គលិកសេដាកទាំងអស់ដែលបានចូលរួមចំណែកដូចជា លោក ម៉ា វាសនា យឹម សុខសុភាស់ ហួត ស៊ីណាត អ្នកស្រី ម៉ើ សុខជា កញ្ញា ម៉ុក ចិន្ដា ស៊ិន អង្គារសាធ និងសាស្ត្រាចារ្យមហាវិទ្យាល័យជលផលនៃសាកលវិទ្យាល័យភូមិន្ទកសិកម្ម សាលាជាតិកសិកម្មព្រែកលៀប និងអ្នកឯកទេសវារីវប្បកម្មនៃនាយកដ្ឋានជលផល ។

ខ្ញុំក៏សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះ បណ្ឌិត យ៉ង សាំងកុមារ នាយកប្រតិបត្តិអង្គការសេដាក អ្នកស្រី ពាន សុខា អ្នកស្រី មាស និមល និង លោក យឹម សុផាណ្ណា ដែលបានចូលរួមចំណែកក្នុងការជួយនិពន្ធកែលំអ និង ជំរុញអោយសៀវភៅនេះចេញជារូបរាងឡើងសំរាប់កសិករ ។

យើងខ្ញុំក៏សូមថ្លែង អំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅចំពោះអង្គការអុកស្វាមអាមេរិក (Oxfam America) ដែលបានឧបត្ថម្ភថវិកាក្នុងការផលិតសៀវភៅនេះ ។

ខ្ញុំយល់ថា សៀវភៅនេះមានចំនុចខ្វះខាតជាច្រើន ទាំងខ្លឹមសារ និងរូបភាព។ ខ្ញុំសប្បាយរីករាយនូវការជួយកែលំអពីសំណាក់អ្នកអាន និងអ្នកអនុវត្តផ្ទាល់ ឬ អ្នកមានចំណាប់អារម្មណ៍ផ្សេងៗ។ សូមថ្លែងអំណរគុណយ៉ាងជ្រាលជ្រៅទុកជាមុនចំពោះការចូលរួមចំណែកដ៏មានតំលៃនេះ។

រាជ សុភាព

អ្នកនិពន្ធ

មាតិកាអត្ថបទ

សេចក្តីថ្លែងអំណរគុណ ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម ១

១. ហេតុអ្វីបានជាយើងចិញ្ចឹមត្រី ? ២

២. ចរិតរស់នៅនៃប្រភេទត្រីចិញ្ចឹមមួយចំនួន ២

២.១.ប្រភេទត្រីក្រៅស្រុក ២

២.២.ប្រភេទត្រីក្នុងស្រុក............ ៥

៣. ធនធាន និងកត្តាជាមូលដ្ឋានក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី ៧

៤. ប្រភពទឹក ៨

៥. ការរៀបចំកន្លែងចិញ្ចឹមត្រី............ ៩

៥.១. ជ្រើសរើសទីតាំងជីកស្រះ ឬ ប្រឡាយ ៩

៥.២. របៀបជីកស្រះ ឬ ប្រឡាយ............ ៩

៥.៣. របៀបរៀបចំប្រឡាយ ឬ ស្រះថ្មី............ ១១

៥.៤. របៀបរៀបចំប្រឡាយ ឬ ស្រះចាស់............ ១២

៦. ពេលវេលានៃការលែងកូនត្រីចិញ្ចឹម............ ១៣

៦.១. របៀបដឹកកូនត្រីពូជ............ ១៣

៦.២. របៀបលែងកូនត្រី............ ១៦

៦.៣. បរិមាណកូនត្រីដាក់ចិញ្ចឹម ១៦

៧. ចំណីត្រី............ ១៧

៨. ចិញ្ចឹមត្រីក្នុងស្រែ (ត្រី - ស្រូវ) ២០

៩. ការគ្រប់គ្រង និងថែទាំត្រី............ ២២

១០. ការប្រមូលផលត្រី ២៥

១១. ការពារ និងព្យាបាលជំងឺ............ ២៥

១២. បទពិសោធន៍សំខាន់ៗ របស់កសិករក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី............ ២៦

១៣. ការសរុបនូវចំណុចសំខាន់ៗ និង សំណូមពរ ២៩

ឧបសម្ព័ន្ធ

ឯកសារយោង

បញ្ជីរូបភាព

រូបភាព ១ : ត្រីកាបស ២
រូបភាព ២ : ត្រីកាបសាមញ្ញ ៣
រូបភាព ៣ : ត្រីកាបឥណ្ឌា ៤
រូបភាព ៤ : ត្រីឆ្ពិន ៥
រូបភាព ៥ : ត្រីកន្ធរ ៥
រូបភាព ៦ : ត្រីប្រា ៦
រូបភាព ៧ : ធនធាន និងកត្តាជាមូលដ្ឋានក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី ៧
រូបភាព ៨ : របៀបពិនិត្យគុណភាពទឹកស្រះមុនដាក់ត្រីចិញ្ចឹម ៨
រូបភាព ៩ : ពិនិត្យគុណភាពដី ដើម្បីជីកស្រះចិញ្ចឹមត្រី ៩
រូបភាព ១០ : គំនូសកាត់ទទឹងស្រះ (មើលពីចំហៀងស្រះ) ១០
រូបភាព ១១ : គំនូសកាត់ទទឹងប្រឡាយ (មើលពីចំហៀងប្រឡាយ) ១១
រូបភាព ១២ : ដាក់ជីលាមកសត្វទ្រាប់បាតប្រឡាយ ១២
រូបភាព ១៣ : បាចកំបោរស រួចហាលថ្ងៃបាតស្រះ ១៣
រូបភាព ១៤ : បង្វឹកកូនត្រីពូជ មុនពេលកៀរដាក់ក្នុងហាប៉ា ១៤
រូបភាព ១៥ : បន្សាំកូនត្រីក្នុងហាប៉ាមុនពេលដឹកជញ្ជូន (រយៈពេល ២៤ ម៉ោង) ១៤
រូបភាព ១៦ : ដាក់កូនត្រីក្នុងថង់ប្លាស្ទិក កានដ័រ ប៉ោត ១៥
រូបភាព ១៧ : របៀបលែងកូនត្រី ១៦
រូបភាព ១៨ : វាស់ប្រវែងកូនត្រី ១៧
រូបភាព ១៩ : ចិញ្ច្រាំបន្លែអោយត្រីស៊ី ១៧
រូបភាព ២០ : ពិនិត្យចំណី និងបរិមាណត្រី ១៨
រូបភាព ២១ : ស៊ុមដាក់ចំណីត្រី (ចកបាយទា ស្លែ ត្រកួន) ១៩
រូបភាព ២២ : ការចិញ្ចឹមត្រីក្នុងស្រះមានប្រឡាយភ្ជាប់ជាមួយស្រែ ២០
រូបភាព ២៣ : ត្រីស៊ីរុក្ខជាតិ និង សត្វល្អិតក្នុងស្រែ (ត្រីស៊ីចំណីតាមស្រទាប់ផ្ទៃទឹក) ២១
រូបភាព ២៤ : ស្រះចិញ្ចឹមត្រី ២១
រូបភាព ២៥ : បន្ថែមទឹកចូលស្រះព្រោះដោយស្បៃមុងកុំអោយត្រីស្រែចូល ២២
រូបភាព ២៦: សំអាតរុក្ខជាតិដុះក្នុងស្រះចិញ្ចឹមត្រី ២៣
រូបភាព ២៧: ពពួកសត្វស៊ីកូនត្រី ២៤
រូបភាព ២៨: ដាក់ចង្កៀងលើផ្ទៃស្រះទាក់ទាញសត្វល្អិត ២៤
រូបភាព ២៩: ចងទន្រ្ទានខែត្រជាដុំដាក់ពន្លិចក្នុងទឹកស្រះចិញ្ចឹមត្រី (ជាចំណីត្រី) ២៥

បញ្ជីតារាង

តារាង ១ : ប្រភេទត្រីចិញ្ចឹមចំរុះ ១៧
តារាង ២ : បរិមាណចំណីផ្តល់អោយត្រីស៊ី ១៨
តារាង ៣ : កត់ត្រាការប្រមូលផលត្រី ៣១
តារាង ៤ : ការកត់ត្រាលើមុខចំណាយផ្សេងៗ ៣១

កំណត់សំគាល់:

ម : អក្សរសរសេរកាត់ អានថា *ម៉ែត្រ*

ស.ម : អក្សរសរសេរកាត់ អានថា *សង្ទីម៉ែត្រ*

គ.ក្រ : អក្សរសរសេរកាត់ អានថា *គីឡូក្រាម*

ម២ : អក្សរសរសេរកាត់ អានថា *ម៉ែត្រក្រឡា ឬ ម៉ែត្រការេ (១ ម៉ែត្របួនជ្រុង)*

ខ្នាតដែលកសិករធំលាប់ប្រើ:

១ លី = ១ មីល្លីម៉ែត្រ ១ ហ៊ុន = ១ សង្ទីម៉ែត្រ ១ តឹក = ១០ សង្ទីម៉ែត្រ

១ ខាំ = ១០០ ក្រាម ១០០ សង់ទីម៉ែត្រ = ១ ម៉ែត្រ ១០០០ ក្រាម = ១ គីឡូក្រាម

ពន្យល់ន័យ:

- *ម៉ែត្រការេ:* មួយម៉ែត្របួនជ្រុង
- *បួង់តុង:* គឺ ជាពពួកសត្វ ឬ រុក្ខជាតិល្អិតៗដែលរស់នៅក្នុងទឹក ។
- *បួង់តុងសត្វ-បួង់តុងរុក្ខជាតិ (ឬ ចំណីធម្មជាតិ):* វាកើតឡើងក្រោយពេលដាក់ជីលាមកសត្វ - រុក្ខជាតិ និងបញ្ចូលទឹក (រយៈពេលពី ៤ - ៥ ថ្ងៃ) ។
- *កំបោរសមានគុណភាព*: គឺប្រភេទកំបោរដែលរាយ(ផុស)ហើយដាក់ចូលក្នុងទឹកវាមានប្រតិកម្ម (ពុះ) ។
- *ត្រីពុល*:ដោយសារទឹកក្នុងស្រះខ្វះអុកស៊ីហ្សែន ឬ ទឹកស្រះគ្មានគុណភាព និង បរិមាណត្រីសមស្រប ។
- *ចំណីកែច្នៃ*: ជាចំណីដែលផ្សំពីធាតុមួយចំនួនចូលគ្នា ដូចជា កន្ទក់, ម្សៅពោត, ចុងអង្ករ, ម្សៅដំឡូង ។ល ។
- *ប្រភេទត្រីក្រៅស្រុក:* ជាប្រភេទត្រីនាំចូលពីប្រទេសខាងក្រៅមកចូលក្នុងស្រុក (ពូជក្រៅស្រុក) ។
- *ស៊ីចំណីចំរុះ:* ស៊ីសាច់ រុក្ខជាតិ កាកសំណល់ ចំណីកែច្នៃ លាមកសត្វជាអាហារ ។
- *ស្រះថ្មី:* ស្រះទើបនឹងជីករួច មិនទាន់ស្តុកទឹកបានមួយរដូវវស្សា ។
- *ហាលបាតស្រះ:* ពង្រីងទឹកអោយរីងពីបាតស្រះ ទុកអោយបាតស្រះស្ងួត ។
- *បាចកំបោរស (កំបោរលាបរបងផ្ទះ ឬ ជញ្ជាំងផ្ទះ):* បាចកំបោរក្រោយពេលពង្រីងស្រះ (ភក់នៅសើម) ។ បាចកំបោរនៅពេលថ្ងៃក្តៅ (មេឃគ្មានភ្លៀង) ។
- *ហាប៉ា (ស្បៃមុង):* មុងសំរាប់ដាក់កូនត្រី ដែលធ្វើពីសាច់ក្រណាត់ ឬ សាច់ស្បៃមុង ។
- *ពពួកបរាសិត:* ជាកូនសត្វតូច ខាំតោងជាប់នឹងខ្លួនត្រី ។
- *ពណ៌ទឹកមានគុណភាព:* ទឹកមានគុណភាពមានពណ៌ត្នោតខ្ចី ឬ ពណ៌ស្លឹកចេកខ្ចី ឬ ពណ៌សំបកសណ្តែកខៀវ ។
- *ហាលថ្ងៃបាតស្រះ :* ស្រះក្រោយពេលពង្រីករួច ត្រូវបាចកំបោរ មិនអោយទឹកហូរចូលក្នុងស្រះ ។

សេចក្តីផ្តើម

សាច់ត្រីជាប្រភពម្ហូបអាហារមានជីវជាតិខ្ពស់ និងមានសារៈសំខាន់បំផុតក្នុងការជួយជីវភាពប្រចាំថ្ងៃរបស់មនុស្ស។ សាច់ត្រីសំបូរជីវជាតិប្រូតេអ៊ីនខ្ពស់ជួយដល់ប្រព័ន្ធរំលាយអាហារ និងធ្លងផុតនូវជំងឺមួយចំនួន។ យើងអាចកែច្នៃសាច់ត្រីជាម្ហូបអាហារសំរាប់បរិភោគ ម្សៅត្រី ខ្លាញ់ត្រី និងកែច្នៃ ធ្វើជាឱសថសំរាប់ព្យាបាលជំងឺមួយចំនួន។ ល។

បច្ចុប្បន្ននេះ បរិមាណត្រីនៅក្នុងធម្មជាតិកាន់តែថយចុះជាលំដាប់ ដោយសារបំរែបំរួលនៃធម្មជាតិ និងការគំរាមកំហែងពីសំណាក់មនុស្សដូចជា ការប្រើថ្នាំពុល ជីគីមី ការប្រើឧបករណ៍នេសាទហាមឃាត់ ការឆ្ការព្រៃលិចទឹកយកដីធ្វើស្រែ ការចាក់ដីលប់ជំរកត្រីធ្វើជាលំនៅដ្ឋាន និងការកើនឡើងជាលំដាប់ពីកំណើនមនុស្ស។ ក្រៅពីផលនេសាទត្រីទឹកសាប និង ទឹកប្រៃ មានតែការចិញ្ចឹមត្រីទេដែលអាចកាត់បន្ថយការនេសាទត្រីធម្មជាតិ និងជួយបំពេញតំរូវការហូបចុកដល់ប្រជាពលរដ្ឋ។

ដើម្បីចូលរួមចំណែកក្នុងការលើកកំពស់ក៏រិតជីវភាព ជាពិសេសម្ហូបអាហារប្រចាំថ្ងៃ ខ្ញុំបានប្រមូលផ្តុំនូវបច្ចេកទេស បទពិសោធន៍ និងការដកស្រង់បទពិសោធន៍ពីកសិករចិញ្ចឹមត្រីយកមកចងក្រងជាសៀវភៅនេះ ដែលមានឈ្មោះថា: "**បច្ចេកទេសចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារ**" ។

សៀវភៅនេះ នឹងជួយដល់កសិករពីបច្ចេកទេសចិញ្ចឹមត្រីក្នុងស្រះ និងចិញ្ចឹមត្រីក្នុងស្រែ (ត្រី - ស្រូវ)។ ការណែនាំក្នុងសៀវភៅនេះ ផ្តោតទៅលើបច្ចេកទេសសាមញ្ញៗដែលយើងមិនបានចាប់អារម្មណ៍ដូចជា ការរៀបចំស្រះ ចរិតរស់នៅរបស់ត្រី របៀបអោយចំណី ការថែទាំ និងទីតាំងសមស្របទៅនឹងការចិញ្ចឹមត្រី។

ខ្លឹមសារក្នុងសៀវភៅនេះនឹងជួយណែនាំបង្ហាញប្រាប់ពីមូលដ្ឋានគ្រឹះសំខាន់ៗ និងជួយបំភ្លឺផ្លូវដែលអ្នកបានជួបនូវបញ្ហាក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី ហើយអាចកែនូវចំនុចខ្វះខាតណាមួយ ដើម្បីអោយទិន្នផលត្រីបានខ្ពស់ជាងមុន។

១. ហេតុអ្វីបានជាយើងចាំបាច់ចិញ្ចឹមត្រី ?

ទំនៀមទំលាប់កសិករខ្មែរជីកស្រះយកដីដាក់ភូមិ ឬ សួនបន្លែ រីឯស្រះរក្សាទឹក សំរាប់ប្រើប្រាស់ក្នុងគ្រួសារ និងនៅចុងរដូវប្រាំង គេអាចប្រមូលផលត្រីធម្មជាតិបានពីស្រះថែមទៀតផង។ ក្រោយមកដោយមានការគំរាមកំហែងពីមនុស្ស និងការប្រែប្រួលធម្មជាតិបានធ្វើអោយត្រីធម្មជាតិថយចុះ។ ឥឡូវនេះ យើងជំរុញអោយកសិករមានការគិតដល់របៀបចិញ្ចឹមត្រីដូចជា រៀបចំសំអាតស្រះ ផ្តល់ចំណី បន្ថែមពូជត្រី និងបង្កើតបរិស្ថានល្អដល់ជំរកត្រីដើម្បីអោយត្រីមានការលូតលាស់ និងធំធាត់លឿន។ តាមការយល់ដឹងរបស់កសិករផលប្រយោជន៍នៃការចិញ្ចឹមត្រីមានដូចខាងក្រោមៈ

- ដោះស្រាយម្ហូបបានទាន់ចិត្ត និងកាត់បន្ថយការចំណាយប្រាក់ក្នុងគ្រួសារ
- ការពារដំណាំស្រូវ និងស៊ីសត្វល្អិតក្នុងស្រែ
- មិនចំណាយថវិកាទិញត្រីហូប និងអាចជួយបង្កើនប្រាក់ចំណូលតាមគ្រួសារ
- កាត់បន្ថយការចាប់ត្រីធម្មជាតិបានមួយកំរិត
- កាត់បន្ថយការនាំត្រីទីផ្សារក្រៅស្រុកចូលមកក្នុងស្រុក
- បង្កើនសុខមាលភាពដល់គ្រួសារ
- ពង្រីកកសិដ្ឋានដាំដុះ និងស្រះចិញ្ចឹមត្រី

២. ចរិតរស់នៅនៃប្រភេទត្រីចិញ្ចឹមមួយចំនួន

ចិញ្ចឹមត្រីក្នុងស្រះ ឬ ស្រែ គប្បីជ្រើសរើសប្រភេទត្រីណាដែលសំខាន់ជាងគេក្នុងបណ្តាប្រភេទត្រីដាក់ចិញ្ចឹម ជាពិសេសជ្រើសរើសប្រភេទត្រីដែលចរិតរស់នៅស៊ីចំណីចំរុះ និងងាយចិញ្ចឹម។

២.១. ប្រភេទត្រីក្រៅស្រុក

ក. ត្រីកាបស

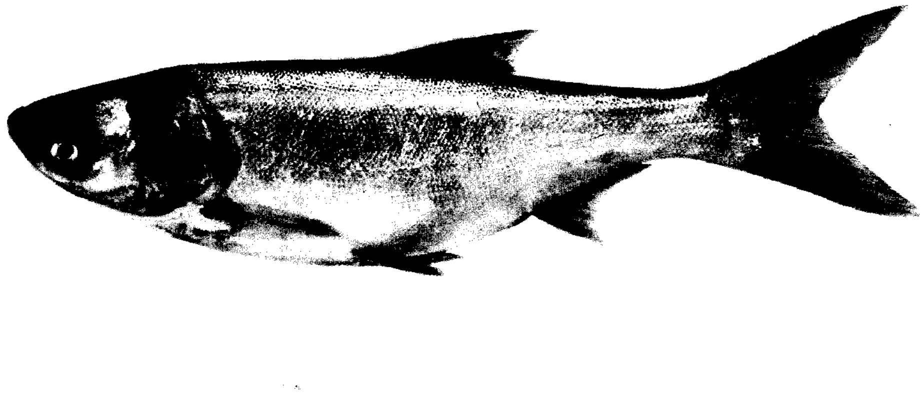

រូបភាព ១ : ត្រីកាបស

♦ រស់នៅ រកចំណីស៊ីផ្ទៃលើ និងកណ្តាលនៃផ្ទៃទឹក

♦ ស៊ីចំណី កន្ទក់ ម្សៅពោត ជាពិសេស ឬង់តុងរុក្ខជាតិ

♦ ការលូតលាស់លឿន ត្រីញីធំជាងត្រីឈ្មោល

♦ មិនទំលាក់ពងក្នុងស្រះ ប្រឡាយ (បើគ្មានចរន្តទឹកហូរ) ជាប្រភេទត្រីពងលិចអណ្តែត

♦ ចិញ្ចឹម ១ ឆ្នាំ បានទំងន់ ពី ០,៨ - ១,៥ គីឡូក្រាមក្នុង ១ ក្បាល ។

ខ. ត្រីកាបសាមញ្ញ

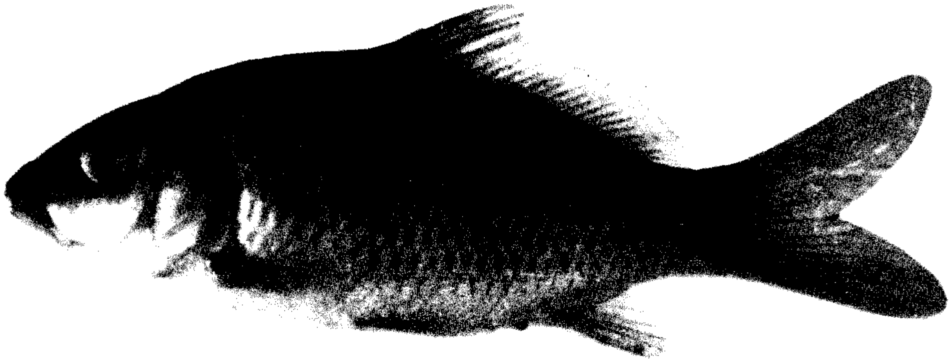

រូបភាព ២ : ត្រីកាបសាមញ្ញ

♦ រស់នៅ រកចំណីស៊ីស្រទាប់បាតនៃទឹកស្រះ

♦ ការលូតលាស់លឿន

♦ ស៊ីចំណីចំរុះ ដូចជា ជន្លេន ខ្យង សត្វឬង់តុង កន្ទក់ ពោត សំណែក ស្រូវបណ្តុះ បន្លែ ចកបាយទា ចកពងទឹក ត្រកួន និងកាកសំណល់ផ្ទះបាយ ។

♦ ត្រីញីធំជាងត្រីឈ្មោល

♦ ត្រីពងក្នុងស្រះ ឬ ប្រឡាយ ពេលមានភ្លៀងធ្លាក់ធំ ឬ បញ្ចូលទឹក

♦ ជាប្រភេទត្រីពងស្អិត (តោង) ជាប់នឹងរុក្ខជាតិក្នុងទឹក

♦ ចិញ្ចឹម ១ ឆ្នាំបានទំងន់ ពី ០,៥ - ១ គីឡូក្រាមក្នុង ១ ក្បាល ។

គ. ត្រីកាបផល្លា (ត្រីឃ្លោល)

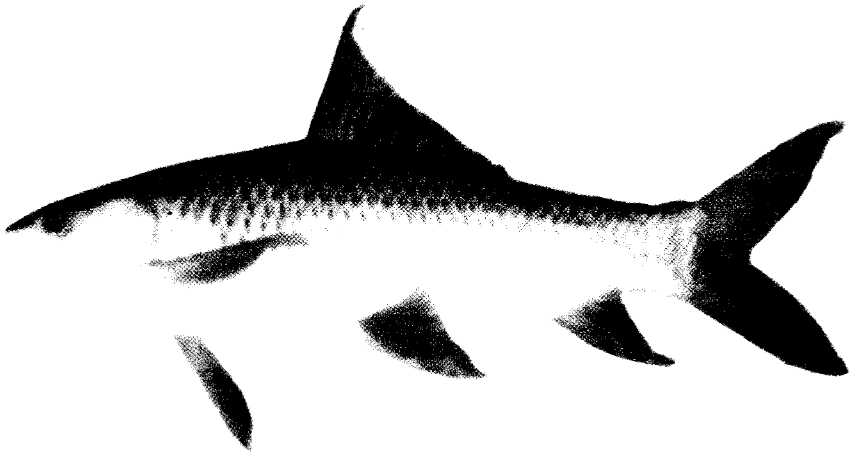

រូបភាព ៣ : ត្រីកាបផល្លា (ត្រីឃ្លោល)

- រស់នៅ រកចំណីស៊ីនៅស្រទាប់បាតនៃទឹកស្រះ
- ធន់នឹងជំងឺ, សីតុណ្ហភាព និងការលូតលាស់លឿន
- ស៊ីចំណីចំរុះ ដូចជា កន្ទក់ ពោត ពន្លកគ្រាប់ ឬ មើមរុក្ខជាតិ សណ្តែក ចកបាយទា ចកពងទឹក សត្វល្អិត១ក្នុងទឹក រុក្ខជាតិរលួយនៅបាតស្រះ និងកាកសំណល់ផ្ទះបាយ
- ត្រីញី និងត្រីឈ្មោលធំប្រហាក់ប្រហែលគ្នា
- ត្រីពងក្នុងស្រះ ឬ ប្រឡាយ បញ្ចូលទឹកពេលព្រលប់
- ជាប្រភេទត្រីពងលិចអណ្តែតក្នុងទឹក
- ចិញ្ចឹម ១ ឆ្នាំបានទំងន់ ពី ០,៨ - ១,៨ គីឡូក្រាមក្នុង ១ ក្បាល ។

២.២. ប្រភេទត្រីក្នុងស្រុក

ក. ត្រីឆ្ពិន

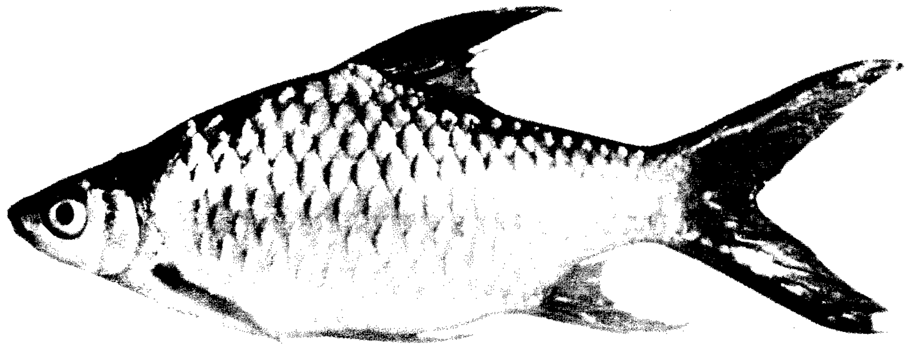

រូបភាព ៤ ៖ ត្រីឆ្ពិន

- រស់នៅ រកចំណីស៊ីផ្ទៃលើ និងកណ្ដាលនៃទឹកស្រះ
- ស៊ីចំណីភាគច្រើនជាប្រភេទរុក្ខជាតិ ដូចជា ស្លែ ត្រកួន ចកបាយទា ស្លឹកកន្ទំថេត ស្លឹកអង្គាដី ជន្ទល់ភ្នំ កំពឹងពួយ សារាយ កន្ទក់ ចុងអង្ករ ពោត សណ្ដែក ស្រូវបណ្ដុះ កណ្ដៀវ កាកសំណល់ផ្ទះបាយ លាមកគោក្របី ជ្រូក មាន់។ល។
- ងាយចិញ្ចឹមក្នុងស្រះ ស្រែ ប្រឡាយ
- ត្រីញីធំជាងត្រីឈ្មោល ជាប្រភេទត្រីពងលិចអណ្ដែត
- ពងក្នុងស្រះ ឬ ប្រឡាយ (ពេលមានភ្លៀងធ្លាក់ធំ ឬ បញ្ចូលទឹកពេលព្រលប់)
- ចិញ្ចឹម ១ ឆ្នាំបានទំងន់ ពី ០,៣ - ០,៥ គីឡូក្រាមក្នុង ១ ក្បាល ។

ខ. ត្រីកន្ធរ

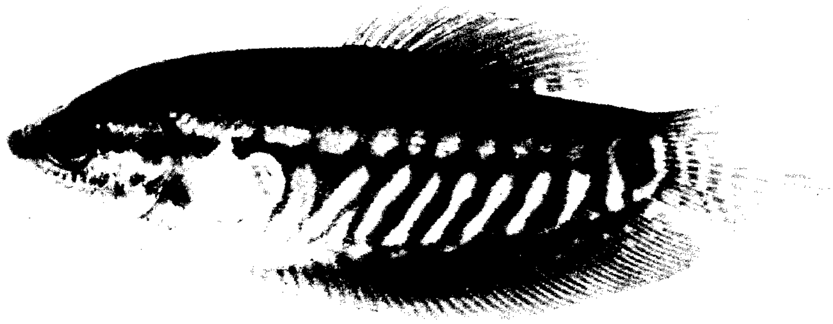

រូបភាព ៥ ៖ ត្រីកន្ធរ

- រស់នៅ រកចំណីស៊ីនៅផ្ទៃលើ កណ្ដាល និងបាតនៃទឹកស្រះ
- ស៊ីចំណីភាគច្រើនជាសារធាតុរលួយនៅបាតស្រះ ស្លែ ឬ រុក្ខជាតិរលួយក្នុងស្រះ
- ក្រៅពីនេះវាស៊ី កន្ទក់ ចុងអង្ករ ពោត និងកាកសំណល់ផ្ទះបាយ ឬ លាមកជ្រូក
- ចូលចិត្តរស់នៅកន្លែងណាទឹកមានសារធាតុរលួយ (ស្មៅ ត្រកួន កំប្លោក ។ល។)
- ពងក្នុងស្រះ ឬ ប្រឡាយដែលមានរុក្ខជាតិដុះ , ពងវាអណ្តែតជាប់នឹងពពុះទឹក
- ធន់នឹងមជ្ឈដ្ឋានទឹកដែលមានសារធាតុរុក្ខជាតិរលួយ និងជំងឺ
- ងាយចិញ្ចឹមក្នុងស្រះ ស្រែ ប្រឡាយ
- ពងក្នុងស្រះ ស្រែ ប្រឡាយ (ធ្វើសំបុកជាពពុះទឹក មុននឹងពង)
- ជាប្រភេទត្រីពងអណ្តែតលើផ្ទៃទឹក
- ចិញ្ចឹម ១ ឆ្នាំបានទំងន់ ពី ១ - ២ ខាំ ក្នុង ១ ក្បាល ។

គ. ត្រីប្រា

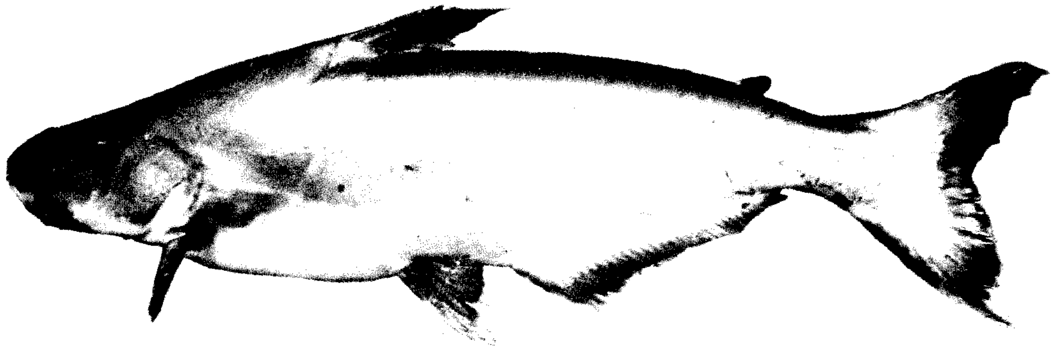

រូបភាព ៦ : ត្រីប្រា

- រស់នៅស្រទាប់ផ្ទៃកណ្ដាល និងបាតនៃទឹកស្រះ
- ជាប្រភេទត្រីស៊ីចំណីចំរុះ កន្ទក់ ចុងអង្ករ ពោត សាច់ត្រី ចក និងកាកសំណល់ផ្ទះបាយ ។ល។
- ធន់នឹងមជ្ឈដ្ឋានទឹករស់នៅ និងធន់ជំងឺ
- មិនទំលាក់ពងក្នុងស្រះ
- ចិញ្ចឹម ១ ឆ្នាំបានទំងន់ ពី ០,៨ - ១,៨ គីឡូក្រាមក្នុង ១ ក្បាល ។

៣. ធនធាន និងកត្តាជាមូលដ្ឋានក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី

ការចិញ្ចឹមត្រីផ្អែកលើធនធាន និងកត្តាមួយចំនួន ដូចជា បច្ចេកទេស កូនត្រីពូជ ប្រភពទឹក ចំណី ដីជីកស្រះ ទុន ពលកម្ម ។ល។ ដូច្នេះ ដើម្បីទទួលបានផលត្រីល្អ អ្នកចិញ្ចឹមត្រីគប្បីស្វែងយល់ចំនុចមួយចំនួនដូចខាងក្រោមៈ

រូបភាព ៧ : ធនធាន និងកត្តាជាមូលដ្ឋានក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី

៤. ប្រភពទឹក

ប្រភពទឹកជាកត្តាសំខាន់បំផុតក្នុងការជ្រើសរើសកន្លែងជីកស្រះ និងផ្គត់ផ្គង់ទឹកក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី ។

ក. វិធីត្រួតពិនិត្យគុណភាពទឹក

មុនដាក់ត្រីចិញ្ចឹមត្រូវត្រួតពិនិត្យមើលគុណភាពទឹកជាមុនសិន មានរបៀបសាមញ្ញៗដែលកសិករងាយអនុវត្តបានដូចជា:

☞ <u>ជ្រលក់ចង្អុលដៃ</u>

យកចង្អុលដៃជ្រលក់ក្នុងទឹកស្រះដែលបំរុងដាក់ត្រីចិញ្ចឹមរួចលិទ្ធ បើសិនជាលិទ្ធទឹកមានជាតិជូរគឺទឹកនោះមិនអាចចិញ្ចឹមត្រីបានទេពីព្រោះ ពិបាកបង្កើតចំណីធម្មជាតិ ត្រីលូតលាស់យឺត និងត្រីងាយកើតជំងឺ ។

☞ <u>ទឹកម្លូរហ្លួប</u>

ប្រើទឹកម្លូរហ្លួបបន្តក់ចូលទឹកស្រះ បើសិនទឹកស្រះមានពណ៌ក្រហមដដែលគឺ ទឹកល្អ ។ បើសិនទឹកមានពណ៌ខ្មៅគឺមិនល្អមិនអាចចិញ្ចឹមត្រី (ទឹកជូរ)ពីព្រោះទឹកពិបាកបង្កើតចំណីធម្មជាតិ ត្រីលូតលាស់យឺត និងត្រីងាយកើតជំងឺ ។

☞ <u>ប្រើសាប៊ូបោកខោអាវ</u>

យកទឹកស្រះចាក់ចូលក្នុងកាធុន ចាក់សាប៊ូចូលយកដៃកូរ ។ បើសិនទឹកមានពពុះច្រើន ហើយឆាប់អស់ពពុះ គឺទឹកអាចចិញ្ចឹមត្រីបាន ។ តែបើសិនទឹកមានពពុះតិចនោះទឹកក្នុងស្រះចិញ្ចឹមត្រីមិនល្អពីព្រោះទឹកមានជាតិជូរវាពិបាកក្នុងការបង្កើតចំណីធម្មជាតិ និងធ្វើអោយត្រីលូតលាស់យឺត និងត្រីងាយកើតជំងឺ ។

រូបភាព ៨ ៖ របៀបពិនិត្យគុណភាពទឹកស្រះមុនដាក់ត្រីចិញ្ចឹម

ខ. <u>គុណភាពទឹក:</u> ស្រះចិញ្ចឹមត្រីទឹកមានគុណភាពល្អដែលមានជាតិជូរ ឬប្រៃតិចបំផុត។

គ. <u>ជំរៅទឹក:</u> ពន្លឺចាំងចូលក្នុងទឹកមានកំរិតថ្នាទឹកស្រះពី ៣ - ៤ តឹក។ ចំណាំងពន្លឺព្រះអាទិត្យចូលក្នុងទឹកស្រះអាស្រ័យទឹងការកកើតប្លង់តុង និងកំរិតថ្នានៃទឹកស្រះ។ ជំរៅទឹកស្រះពី ២ - ៣ ម៉ែត្រ។

៥. ការរៀបចំកន្លែងចិញ្ចឹមត្រី

៥.១. ជ្រើសរើសទីតាំងជីកស្រះ ឬ ប្រឡាយ

ការជីកប្រឡាយក្នុងស្រែ និងជីកស្រះគួរមានលក្ខណៈសមស្របដូចខាងក្រោម:

- នៅក្បែរផ្ទះ ងាយស្រួលការពារ និងថែរក្សា
- ដីមានកំរិតជ្រាបទឹកតិច ឬ បាតស្រះជាប្រភេទដីឥដ្ឋ (ដក់ទឹកបានយូរ)
- គ្មានសារធាតុពុលហូរចូល
- ស្រះទទួលពន្លឺថ្ងៃគ្រប់គ្រាន់ (គ្មានដើមឈើធំៗ នៅជុំវិញស្រះ)
- មិនលិចទឹកនៅរដូវវស្សា

៥.២. របៀបជីកស្រះ ឬ ប្រឡាយ

មុនពេលជីកស្រះចិញ្ចឹមត្រីជំហានដំបូងត្រូវពិនិត្យគុណភាពដីសិន :

☞ យើងជីកដីជំរៅ ១ ម៉ែត្រ រួចយកដីសើមមួយក្តាប់ពូតរួចបោះទៅលើ។ បើសិនដីនោះធ្លាក់មិនបែកជាកំទេចតូចៗ គឺដីនោះល្អ (ជីកស្រះដក់ទឹកបានយូរ)។ បើសិនដីធ្លាក់បែកជាកំទេចតូចៗ គឺជ្រាបទឹក ជីកស្រះចិញ្ចឹមមិនបានរយៈពេលយូរ ព្រោះឆាប់រីង (មិនដក់ទឹក)។ បើសិនជាកន្លែងជីកស្រះ ជាប្រភេទដីខ្សាច់ យើងយកដីឥដ្ឋមកទ្រាប់បាតស្រះ។

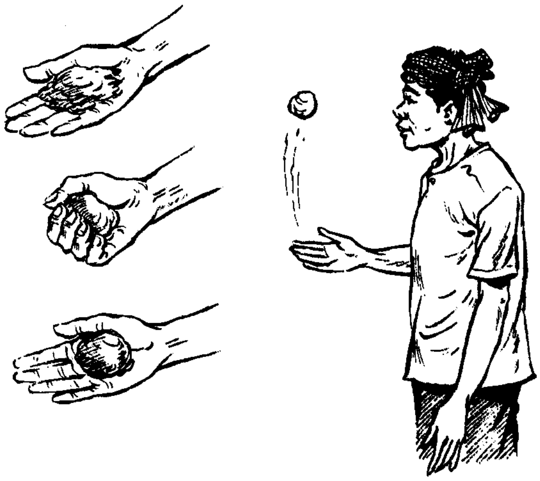

រូបភាព ៩ : ពិនិត្យគុណភាពដី ដើម្បីជីកស្រះចិញ្ចឹមត្រី

ក. របៀបជីកស្រះ

គប្បីជីកស្រះរាងជាចតុកោណកែង ឬ រាងជាការេ (ទទឹងមិនគួរលើសពី ៣០ ម៉ែត្រ) ដើម្បីងាយអូសចាប់ត្រី ។ ទំហំស្រះពី ១០០ - ៥០០ ម៉ែត្រការេ ឬ ៣.០០០ ម៉ែត្រការេ និងជំរៅស្រះពី ២ - ៣ ម៉ែត្រ ។ កំពស់ភ្លឺស្រះ ៦ តឹក ទៅ ៨ តឹក ។ ជញ្ជាំងស្រះមានជើងទេរ (មិនចោតចុះពេក) ។ បាតស្រះ ឬ ប្រឡាយរាបស្មើតែជំរាលមករង្វះបញ្ចេញបញ្ចូលទឹក ។

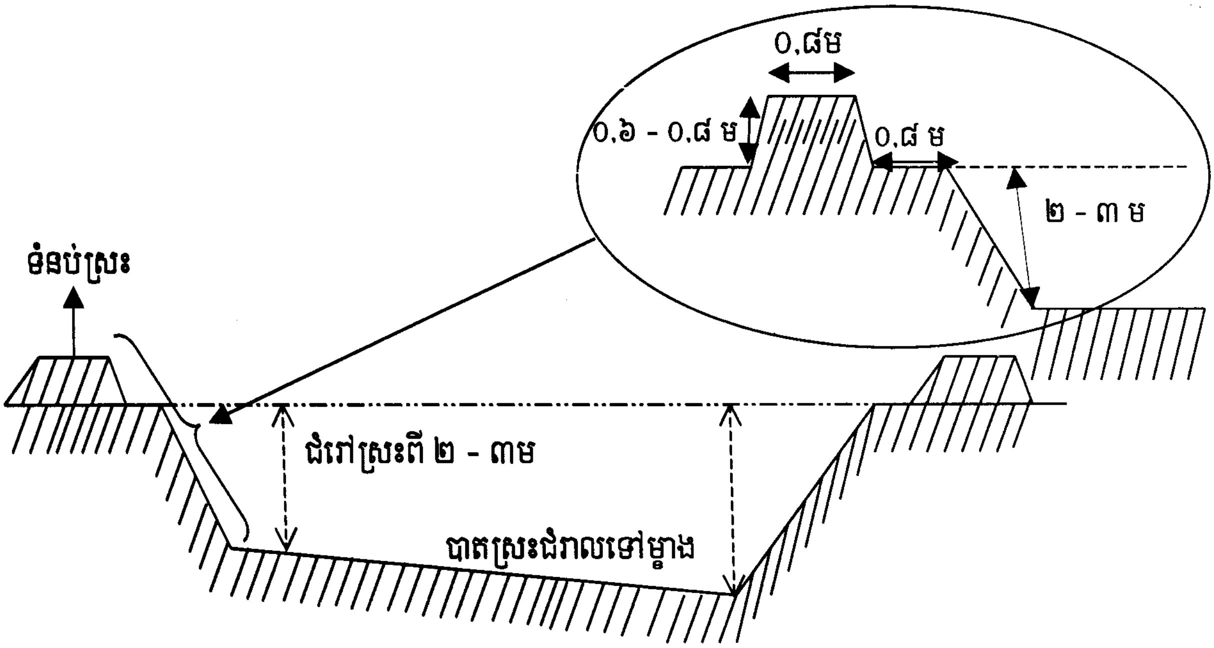

រូបភាព ១០ : គំនូសកាត់ទទឹងស្រះ (មើលពីចំហៀងស្រះ)

ខ. របៀបជីកប្រឡាយក្នុងស្រែ

ជីកប្រឡាយទទឹងមាត់លើពី ១,៥ - ២ ម៉ែត្រ និងទទឹងបាតប្រឡាយពី ១ - ១,៥ ម៉ែត្រ ហើយជំរៅប្រឡាយពី ០,៥ - ១ ម៉ែត្រ ។ ជញ្ជាំងប្រឡាយមានជើងទេរ (មិនចោតចុះពេក) ។ ទំនប់មេកំពស់ ៦ តឹក ទៅ ៨ តឹក និងកំពស់ទំនប់កូនពី ២ - ៣ តឹក (ងាយអោយត្រីចេញចូលពីស្រែមកក្នុងប្រឡាយ) ។ បាតប្រឡាយរាបតែទេរមករករង្វះបញ្ចេញបញ្ចូលទឹក ។ ការជីកប្រឡាយក្នុងស្រែមានទំហំពី ១០ - ២០ ភាគរយ ធៀបនឹងផ្ទៃស្រែទាំងមូល ។ នៅលើខ្នងទំនប់គេគួរដាំបន្លែ ដូចជា ស្ពៃ ត្រកួន ប៉េងប៉ោះ ជីឡូងជ្វា កន្ទំថេត អង្គាដី ធ្វើជាចំណីត្រី ។

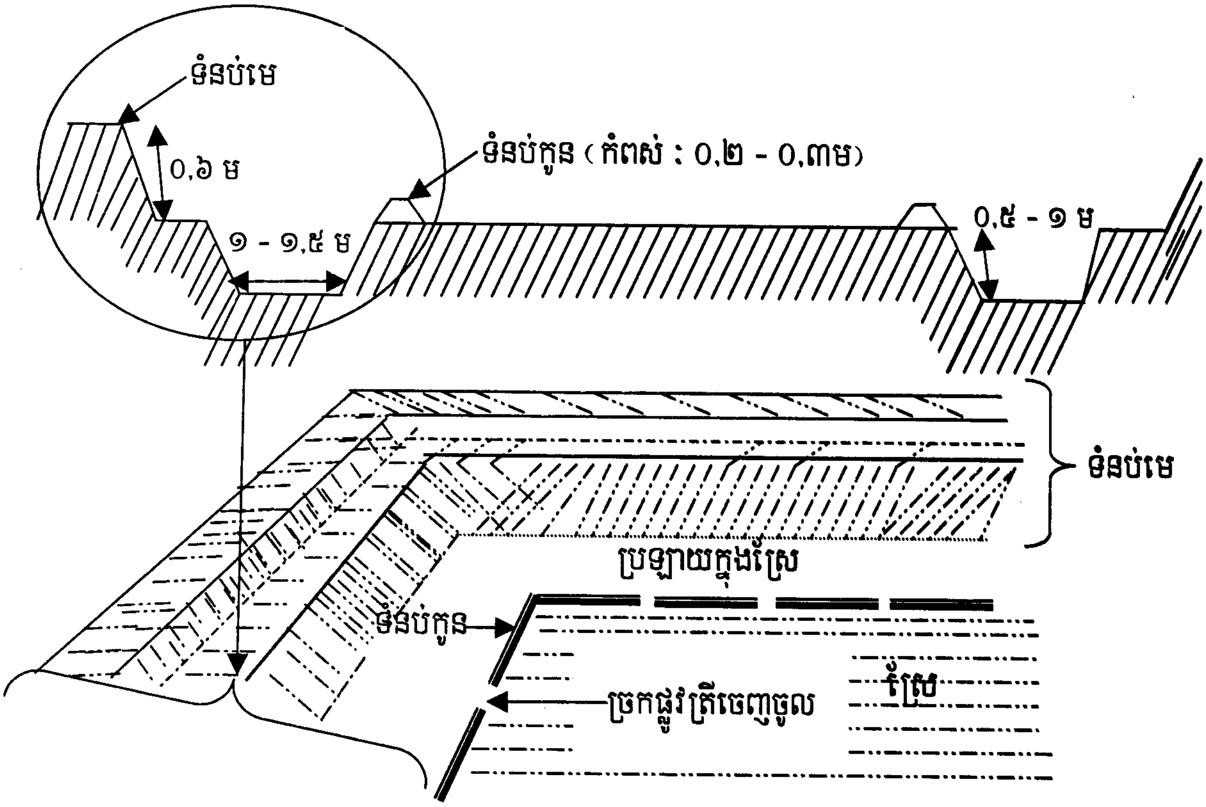

រូបភាព ១១ : គំនូសកាត់ទទឹងប្រឡាយ (មើលពីទំហៀងប្រឡាយ)

៥.៣. របៀបរៀបចំប្រឡាយ ឬ ស្រះថ្មី

យកដីស្រែស្រទាប់លើដាក់បាតស្រះ ឬ ប្រឡាយ រួចបញ្ចូលទឹកអោយលិចអាចម៍ដីបាតស្រះ ឬ ប្រឡាយ ហើយត្រាំទុកពី ៣ - ៤ ថ្ងៃ បង្កើតអោយមានភក់ខ្លះ ដើម្បីងាយកើតចំណីធម្មជាតិក្រោយពីដាក់ជីលាមកសត្វ និងរុក្ខជាតិ។ បន្ទាប់មកយកទឹកចេញរួចបាចកំបោរសភ្លាម (ដើម្បីអោយកំបោរមានប្រតិកម្មជាមួយភក់)ពី ៥ - ១០ គីឡូក្រាម ក្នុង ១០០ ម៉ែត្រការេនៃផ្ទៃស្រះ។ ហាលបាតស្រះ ឬ ប្រឡាយពី ១ - ២ ថ្ងៃ ដើម្បីកាត់បន្ថយជាតិជូរ ឬ ប្រៃនៅក្នុងស្រះ ធ្វើអោយទឹកងាយថ្លា ងាយដល់ការបង្កើតចំណីធម្មជាតិ។

ដាក់ជីលាមកសត្វ និងរុក្ខជាតិទ្រាប់បាតស្រះ ឬ ប្រឡាយ ក្នុង ១០០ ម៉ែត្រការេនៃផ្ទៃស្រះ រួមមានៈ

- អាចម៍គោ ឬក្របី : ៣០ - ៤០ គីឡូក្រាម
- អាចម៍មាន់ (បើមាន) : ២ - ៣ គីឡូក្រាម
- ទន្ទ្រានខែត្រ (ចងជាបាច់) : ២០ - ៣០ គីឡូក្រាម

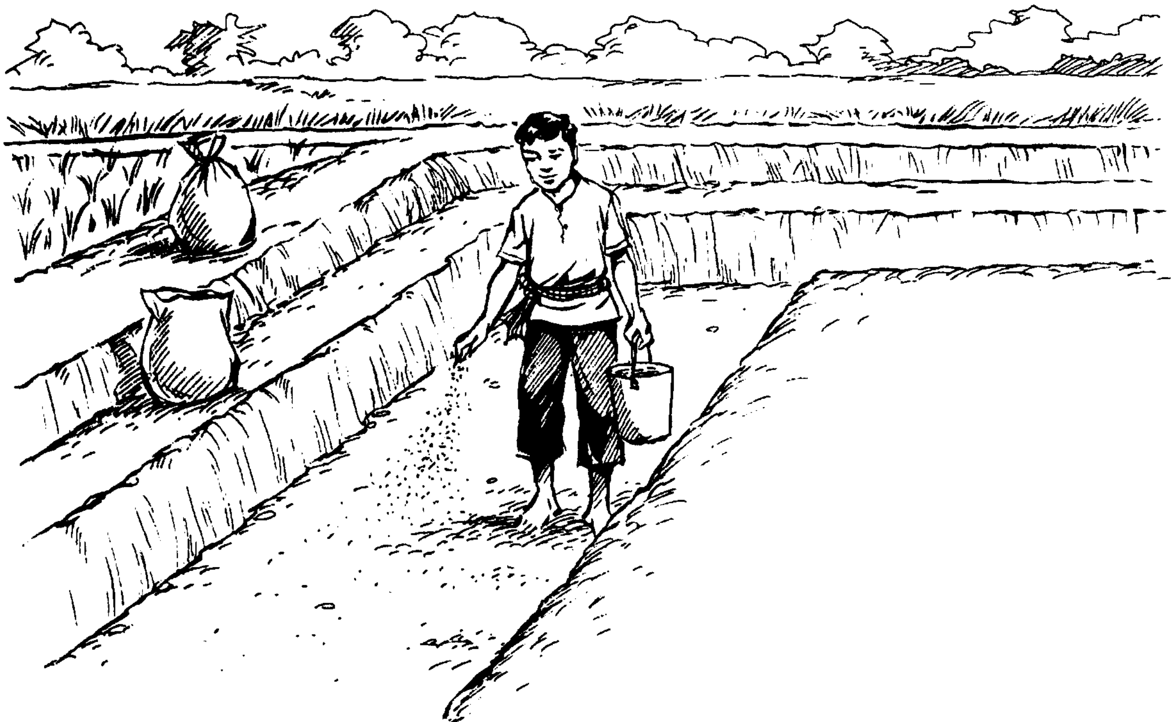

រូបភាព ១២ : ដាក់ជីលាមកសត្វទ្រាប់បាតប្រឡាយ

ក្រោយពីដាក់ជីទ្រាប់បាតស្រះរួចបញ្ចូលទឹកក្នុងស្រះមានកំពស់ទឹក ៥ តឹក ហើយត្រាំទុកពី ៣ - ៥ ថ្ងៃ ឬ ១ អាទិត្យ ដើម្បីបង្កើតមេចំណីធម្មជាតិ។ ចុងក្រោយបន្ថែមទឹកចូលស្រះ ឬ ប្រឡាយ តាមតំរូវការទុកបានពី ៤ - ៥ ថ្ងៃ យើងសង្កេតឃើញទឹកមានពណ៌បៃតង (ចំណីធម្មជាតិកើត) ទើបលែងកូនត្រី។

៥.៤. របៀបរៀបចំប្រឡាយ ឬ ស្រះចាស់

ដំបូងពង្រីងទឹកអោយអស់ពីបាតស្រះប្រមូលត្រីចេញ។ សំអាតស្មៅ ឬ រុក្ខជាតិដែលដុះជុំវិញមាត់ស្រះ ឬ ប្រឡាយ។ ជួសជុលទំនប់ ជញ្ជាំង និងបាតស្រះ ឬ ប្រឡាយអោយកំនើនភាពរឹងមាំ។ ស្តារ និងសំអាតបាតស្រះ ឬ ប្រឡាយ។ រក្សាភក់ចាស់បាតស្រះកំរាស់ពី ២ - ៣ តឹក រួចបាចកំបោរសពី ៣ - ៥ គីឡូក្រាមក្នុង ១០០ ម៉ែត្រការេ។ ហាលបាតស្រះ ឬ ប្រឡាយពី ១ - ២ ថ្ងៃ ឬ ១ អាទិត្យ ដើម្បីកាត់បន្ថយជាតិជូរ ឬ ប្រៃ សំលាប់មេរោគ ធ្វើអោយទឹកងាយថ្លា ហើយចំណីធម្មជាតិងាយកើត។

ដាក់ជីលាមកសត្វ និងរុក្ខជាតិទ្រាប់បាតស្រះ ឬ ប្រឡាយ ក្នុង ១០០ ម៉ែត្រការេនៃផ្ទៃស្រះ រួមមានៈ

- អាចម៍គោ ឬក្របី : ៣០ គីឡូក្រាម
- អាចម៍មាន់ (បើមាន) : ២ - ៣ គីឡូក្រាម
- ទន្ទ្រានខែត្រ (ចងជាបាច់) : ២០ គីឡូក្រាម

រូបភាព ១៣ : បាចកំបោរស រួចបោសផ្ទៃបាតស្រះ

ក្រោយពីដាក់ជីទ្រាប់បាតស្រះរួចបញ្ចូលទឹកក្នុងស្រះកំរិតទឹក ៥ តឹក ហើយរក្សាទឹកពី ៣ - ៥ ថ្ងៃ ឬ ១ អាទិត្យ។ ចុងក្រោយបន្ថែមទឹកចូលស្រះ ឬ ប្រឡាយ តាមតំរូវការ។ ក្រោយពីបានពី ៤ - ៥ ថ្ងៃ យើងសង្កេតឃើញទឹកពណ៌បៃតង (ចំណីធម្មជាតិកើត) ទើបដាក់កូនត្រីចិញ្ចឹម។

៦. ពេលវេលានៃការលែងកូនត្រីចិញ្ចឹម

ដើមរដូវវស្សា នៅតាមតំបន់មួយមានទឹកនៅតាមវាលស្រែ និងស្រះ បង្កលក្ខណៈអំណោយផលដល់ការចិញ្ចឹមត្រីនៅតាមតំបន់នោះ ។ ប៉ុន្តែទន្ទឹមនឹងនេះ វាក៏ជាផលវិបាកមួយដែរ ប្រសិនជាដាក់ត្រីចិញ្ចឹមមានការយឺតយ៉ាវនោះនឹងធ្វើអោយអត្រាបាត់បង់កូនត្រីខ្ពស់។ ដូចនេះ ដើម្បីកាត់បន្ថយការបាត់បង់កូនត្រី គប្បីលែងកូនត្រីនៅដើមរដូវវស្សា ពីព្រោះពពួកបំផ្លាញកូនត្រីមិនទាន់កើតច្រើន ដូចជា ពពួកត្រីកាច អន្ទង់ ក្តាម កង្កែប កន្លង់ ។ល។ ដូចនេះ យើងគប្បីរៀបចំការងារមួយចំនួនក្នុងការដាក់ត្រីចិញ្ចឹមដូចខាងក្រោមៈ

៦.១ របៀបដឹកកូនត្រីធូជ

ដើម្បីកាត់បន្ថយអត្រាងាប់របស់កូនត្រីពេលដឹកជញ្ជូន គប្បីរៀបចំតាមជំហាន ដូចខាងក្រោមៈ

● **ជំហានទី ១ :** មុនពេលអូសចាប់កូនត្រី ជាដំបូងត្រូវបង្វឹកកូនត្រីពី ២ - ៣ ថ្ងៃជាមុនសិន។ បង្វឹកកូនត្រី ១ ដង ក្នុង ១ ថ្ងៃ ដោយប្រើអួន អញ្ចង កៀរនៅល្ងាចទឹកត្រជាក់ និងមុនពេលដាក់ចំណី។ គេត្រូវផ្អាកអោយចំណីចំនួន ២ ថ្ងៃ មុនពេលកៀរកូនត្រីដាក់ក្នុងហាប៉ា (ស្តុកកូនត្រី)។

- **ជំហានទី ២** : កៀរកូនត្រីដាក់ក្នុងហាប៉ាដែលមានទឹកស្អាត។ ស្តុកកូនត្រីក្នុងហាប៉ា រយៈពេលតិចបំផុត ២៤ ម៉ោង មុនពេលដឹកជញ្ជូនទៅកន្លែងចិញ្ចឹម ដើម្បីអោយកូនត្រីទំលាក់លាមក ជៀសវាងនៅពេលដឹកជញ្ជូនមានលាមក ក្នុងថង់ច្រើន វាធ្វើអោយកូនត្រីពុល និងងាប់។

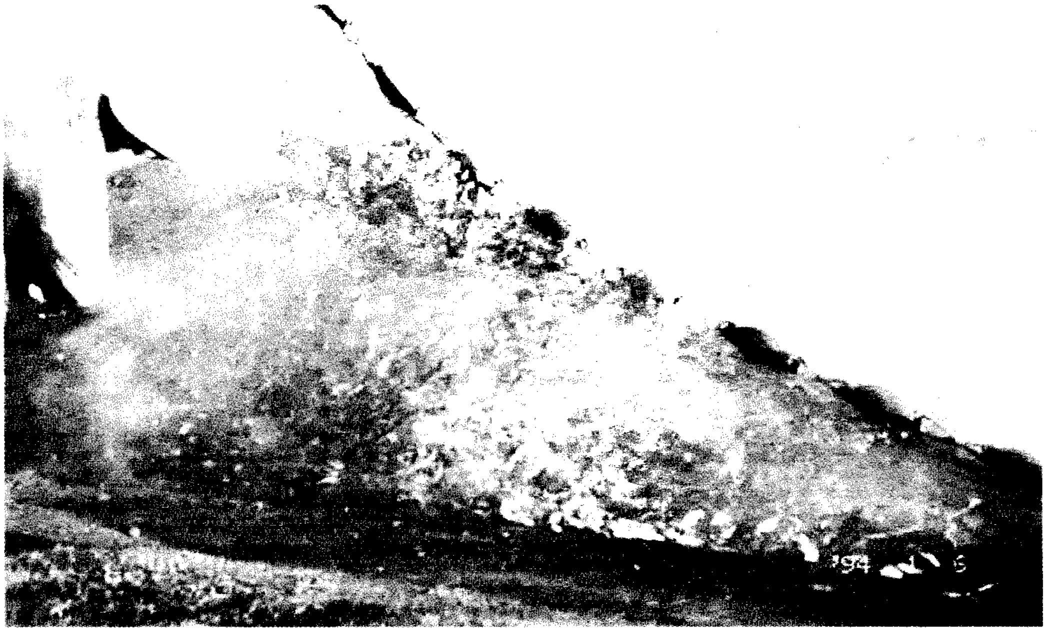

រូបភាព ១៤ : បង្ហីកកូនត្រីពូជ មុនពេលកៀរដាក់ក្នុងហាប៉ា

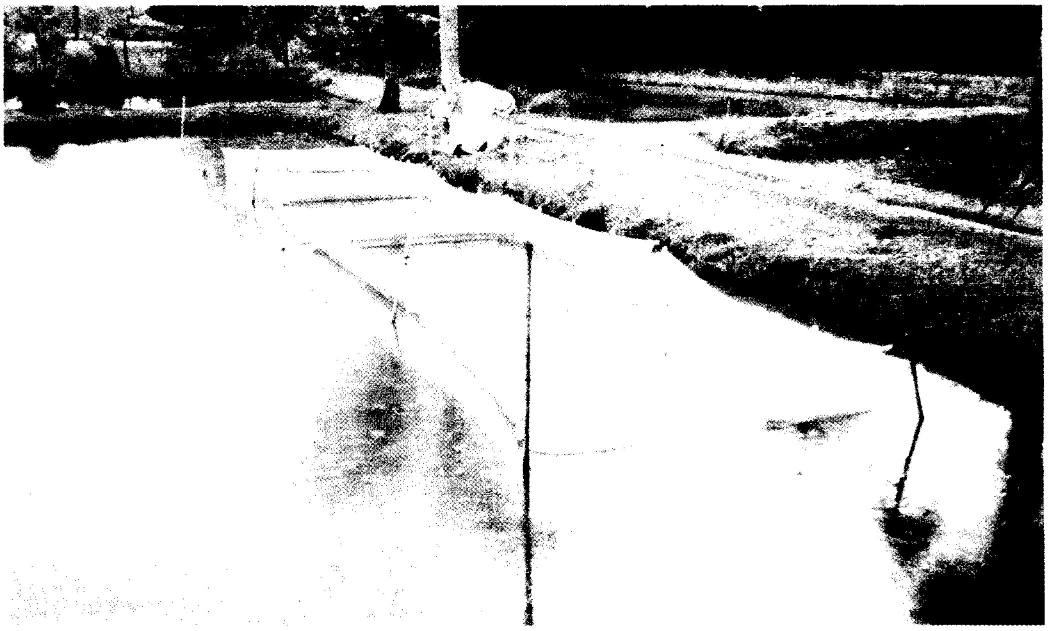

រូបភាព ១៥ : បន្សាំកូនត្រីក្នុងហាប៉ាមុនពេលដឹកជញ្ជូន (រយៈពេល ២៤ ម៉ោង)

ក. ដឹកជញ្ជូនបិទជិត (ថង់ផ្លាស្ទិក)

ថង់ដាក់កូនត្រីមានទំហំ ១០ តឹក គុណ ៦ តឹក។ ទឹកដាក់ក្នុងថង់ស្មើនឹង ១ ភាគ ៣ នៃមាឌថង់ រួចដាក់កូនត្រីក្នុងថង់ បន្ទាប់មកបញ្ចូលខ្យល់អុកស៊ីហ្សែន។ ចំនួនកូនត្រីស្តុកក្នុងថង់អាស្រ័យនឹងទំហំកូនត្រី ឬ ប្រវែងកូនត្រី (កូនត្រីតូច ឬ ធំ)។

ឧបករណ៍សំរាប់ដាក់កូនត្រីក្នុងការដឹកជញ្ជូនទៅកន្លែងចិញ្ចឹម ដូចជា ថងប្លាស្ទិក កាន ធុងជ័រ ....។

រូបភាព ១៦ : ដាក់កូនត្រីក្នុងថង់ប្លាស្ទិក កានជ័រ ធោ៊ត

- កូនត្រីស្តុកពី ៣០០ - ៥០០ ក្បាល ក្នុង ១ ថង់ ប្រវែងកូនត្រីពី ២ - ៣ ហ៊ុន
- កូនត្រីស្តុកពី ២០០ - ៣០០ ក្បាល ក្នុង ១ ថង់ ប្រវែងកូនត្រីពី ៤ - ៦ ហ៊ុន
- រយៈពេលដឹកកូនត្រីពី ៣ - ៤ ម៉ោង (ពេលដឹកត្រូវគ្របការពារកំដៅថ្ងៃ) បើសិនលើសម៉ោងនេះ ឬ ថង់កូនត្រីធូរខ្យល់ (ខ្យល់ថយ) ត្រូវប្តូរទឹក និងបញ្ចូលខ្យល់សារជាថ្មី។

ខ. ដឹកជញ្ជូនចំហ (ធុងជ័រ ធោ៊ត កានជ័រ...)

ការដឹកដោយចំហបានតែនៅកន្លែងជិត១ដូចជា ពីកន្លែងបន្សាំកូនត្រី ឬ កន្លែងស្ថានីយ៍ផលិតពូជទៅកន្លែងចិញ្ចឹម។

- ប្រវែងដងខ្លួនកូនត្រី ១ ហ៊ុន ចំនួនកូនត្រី ៣០០ ក្បាល ក្នុង ១ លីត្រទឹក
- ប្រវែងដងខ្លួនកូនត្រី ២ ហ៊ុន ចំនួនកូនត្រី ១៣០ ក្បាល ក្នុង ១ លីត្រទឹក
- ប្រវែងដងខ្លួនកូនត្រី ៣ ហ៊ុន ចំនួនកូនត្រី ៤០ ក្បាល ក្នុង ១ លីត្រទឹក
- ប្រវែងដងខ្លួនកូនត្រី ៤ ហ៊ុន ចំនួនកូនត្រី ២០ ក្បាល ក្នុង ១ លីត្រទឹក

៦.២. របៀបលែងកូនត្រី

ដឹកជញ្ជូនកូនត្រីនៅពេលព្រឹកព្រលឹម ឬ នៅពេលថ្ងៃជិតលិច។ មុននឹងលែងកូនត្រីចូលក្នុងស្រះត្រូវដាក់ត្រាំក្នុងទឹកស្រះ ឬ ប្រឡាយពី ១៥ - ២០ នាទី ដើម្បីអោយសីតុណ្ហភាពខាងក្រៅ និងក្នុងថង់មានភាពប្រហាក់ប្រហែលគ្នា និងបន្ថយការនឿយហត់របស់ត្រី។

យកដៃកួរទឹកមុខមាត់ថង់ និងបាចទឹកខាងក្រៅចូលក្នុងថង់កូនត្រី អោយកូនត្រីហែលចេញតាមសំរួល។ គប្បីលែងកូនត្រីនៅម៉ោង ៨ ព្រឹក ឬ ម៉ោង ៦ ល្ងាច (សីតុណ្ហភាពទឹកទាប ឬ ទឹកត្រជាក់) ទើបកូនត្រីមានសុខភាពល្អ ឬ មិនងាប់ ។ កុំលែងកូនត្រីពេលមេឃកំពុងភ្លៀង ពីព្រោះទឹកភ្លៀងមានជាតិអាស៊ីតនៅស្រទាប់លើនៃផ្ទៃទឹកស្រះធ្វើអោយកូនត្រីងាប់។ អាចលែងកូនត្រីបានក្រោយពីភ្លៀងរាំងពី ២ - ៣ ម៉ោង ពីព្រោះទឹកស្រះបានលាយជាមួយទឹកភ្លៀងបន្ថយជាតិអាស៊ីតហើយកូនត្រីអាចធន់បាន។

រូបភាព ១៧ : របៀបលែងកូនត្រី

៦.៣. បរិមាណកូនត្រីដាក់ចិញ្ចឹម

ចំនួនកូនត្រីដាក់ចិញ្ចឹមយើងត្រូវដឹងប្រភេទត្រីដែលអាចពងកូនក្នុងស្រះ ប្រឡាយ ស្រែ មិនត្រូវដាក់ច្រើនពេកទេ។ កូនត្រីលែងចូលស្រះមានចំនួនសមស្របនោះត្រីធំធាត់លឿន តែបើសិនកូនត្រីលែងចំនួនច្រើនការផ្តល់ចំណីមិនគ្រប់គ្រាន់ ផ្ទៃស្រះតូចចង្អៀត ធ្វើអោយត្រីងាយពុល ងាយខ្វះខ្យល់ក្នុងទឹក ត្រីលូតលាស់យឺត។

តារាង ១ : ប្រភេទត្រីចិញ្ចឹមចំរុះ

ប្រភេទត្រី	សមាមាត្រ (ភាគរយ)	ប្រវែងកូនត្រី
ឆ្ពិន	៤០	៤ - ៦ ហ៊ុន
កាបស	៣០	
កាបសាមញ្ញ	១០	
កន្ធរ	១០	
ប្រា	១០	

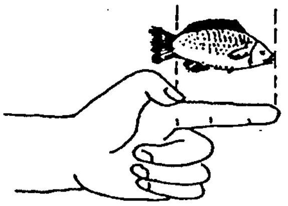

រូបភាព ១៨ : វាស់ប្រវែងកូនត្រី

ឧទាហរណ៍: ស្រះទំហំ ១០០ ម៉ែត្រការេ។ លែងកូនត្រី ៣ ក្បាល ក្នុង ១ ម៉ែត្រការេ។

ចំនួនកូនត្រីលែងចូលស្រះ សរុប = ៣០០ក្បាល :

ត្រីឆ្ពិន	៤០	ភាគរយ ស្មើនឹង	១២០ ក្បាល
ត្រីកាបស	៣០	ភាគរយ ស្មើនឹង	៩០ ក្បាល
ត្រីកាបសាមញ្ញ	១០	ភាគរយ ស្មើនឹង	៣០ ក្បាល
ត្រីកន្ធរ	១០	ភាគរយ ស្មើនឹង	៣០ ក្បាល
ត្រីប្រា	១០	ភាគរយ ស្មើនឹង	៣០ ក្បាល

៧. ចំណីត្រី

ចំណីត្រី ដូចជា សារាយ ត្រកួន ចកពងទឹក ចកបាយទា ស្លែ ស្លឹកអង្គាដី ស្លឹកផ្លែកន្ទំថេត ពោត ផ្លែពុតទ្រា ជន្ទល់ភ្នំ ស្លឹកមើមដំឡូងជ្វា កន្ទក់ ចុងអង្ករ កណ្ដៀរ អង្រ្គង ដង្កូវ ជន្លេន កាកសំណល់ផ្ទះបាយ ជីកំប៉ុស្ដ ។ល។

រូបភាព ១៩ : មិញ្ញាំចង្រ្ហៃឲ្យត្រីស៊ី

ក. ការផ្តល់ចំណី

ប្រភេទចំណីនីមួយៗមានសារៈសំខាន់ក្នុងការលូតលាស់របស់ត្រី ។ ដើម្បីអោយត្រីមានការលូតលាស់ល្អគួរផ្សំសមាសធាតុចំណី ដូចជា កន្ទក់ ៦០ ភាគរយ ចុងអង្ករ ២០ ភាគរយ បន្លែ ១៨ ភាគរយ អំបិល ២ ភាគរយ ។

ឧទាហរណ៏: ចំណីសរុប ១ គីឡូក្រាម មានសមាសធាតុផ្សំ ដូចខាងក្រោម:

- កន្ទក់ ៦០ ភាគរយ ស្មើនឹង ០,៦ គីឡូក្រាម នៃចំណីសរុប
- ចុងអង្ករ ២០ ភាគរយ ស្មើនឹង ០,២ គីឡូក្រាម នៃចំណីសរុប
- បន្លែ ១៨ ភាគរយ ស្មើនឹង ០,១៨ គីឡូក្រាម នៃចំណីសរុប
- អំបិល ២ ភាគរយ ស្មើនឹង ០,០២ គីឡូក្រាម នៃចំណីសរុប ។

(បើសិនធាតុផ្សំចំណីខាងលើនេះបានចំអិន គឺត្រីចូលចិត្ត និងធំលឿន)

អោយចំណីស៊ី ២ ដងក្នុង ១ ថ្ងៃ (ម៉ោង ៨ ព្រឹក និង ម៉ោង ៥ ល្ងាច) ពីព្រោះទឹកត្រជាក់មិនធ្វើអោយប៉ះពាល់ដល់ការរំលាយអាហារ និងដកដង្ហើមរបស់ត្រី ។ បរិមាណចំណីអោយស៊ីស្មើនឹង ៣ ភាគរយ (សំរាប់ត្រីធំ)និងពី ៥ - ៧ ភាគរយ (សំរាប់កូនត្រី) នៃទំងន់ខ្លួនត្រី (មើលតារាង ២) ។

តារាង ២: បរិមាណចំណីផ្តល់អោយត្រីស៊ី

ចំនួនត្រី	ទំងន់ត្រីក្នុង ១ ក្បាល	ចំណីអោយស៊ីក្នុង ១ ថ្ងៃ
កូនត្រី ៣០០ ក្បាល	៥០ ក្រាម	១ ថ្ងៃ អោយស៊ី ២ ដង (ព្រឹក ០,៥ ខាំ និង ល្ងាច ០,៥ ខាំ)
ត្រីធំ ៣០០ ក្បាល	៥ ខាំ	១ ថ្ងៃ អោយស៊ី ២ ដង (ព្រឹក ២ គ.ក្រ និង ល្ងាច ២ គ.ក្រ)

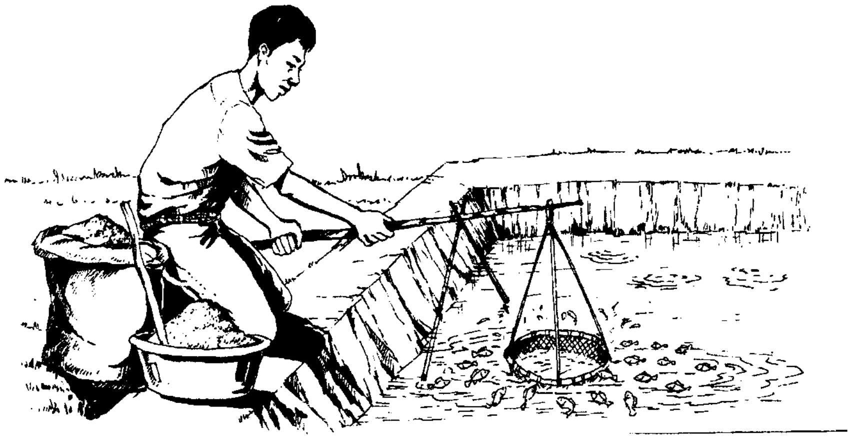

រូបភាព ២០ : ពិនិត្យចំណី និងបរិមាណត្រី

ខ. ទីកន្លែងអោយចំណី

- <u>កន្លែងដាក់ចំណី</u>: ធ្វើស៊ុមដាក់ចំណីនៅកន្លែងទឹករាក់ ៥ តឹក ដើម្បីងាយស្រួលអង្កេតមើលត្រី (ចំនួនត្រី និងសុខភាពត្រី) ។
- <u>ពេលវេលាផ្តល់ចំណី</u>: អោយចំណីត្រីស៊ីទៀងទាត់គឺព្រឹក និង ល្ងាច ។

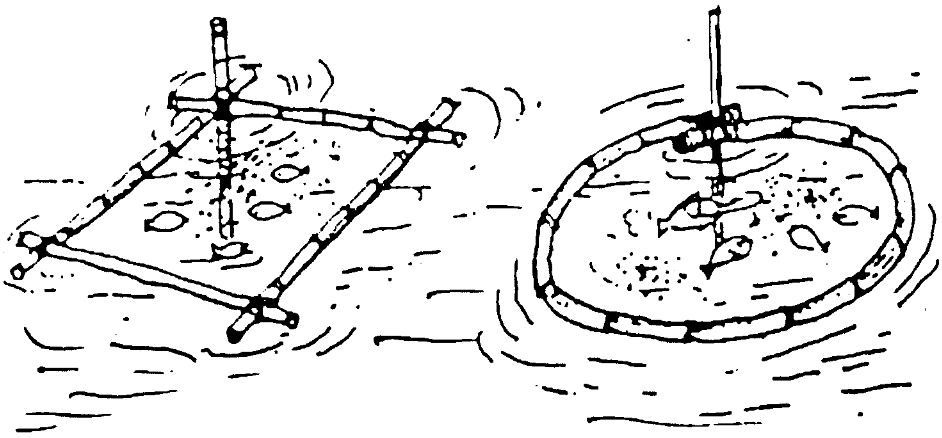

រូបភាព ២១ : ស៊ុមដាក់ចំណីត្រី (ចកបាយទា ស្លែ ត្រកួន)

ចំណីបន្ថែមដូចជា សារាយ ត្រកួន ចកពងទឹក ចកបាយទា អង្កាដី កន្ទំថេត ពោត ដំឡូងជ្វា កណ្ដៀរ អង្រ្កង ដង្កូវ ជន្លេន កាកសំណល់ផ្ទះបាយ ។ល។ ការបន្ថែមជីរុក្ខជាតិ និងជីលាមសត្វ ១ - ២ ដង ក្នុង ១ ខែស្មើនឹង ៣០ - ៤០ ភាគរយ នៃបរិមាណជីរៀបចំស្រះដំបូង (អាស្រ័យនឹងគុណភាពទឹកក្នុងស្រះ) ។

៨. ចិញ្ចឹមត្រីក្នុងស្រែ (ត្រី ~ ស្រូវ)

ដើម្បីបង្កើនទិន្នផលត្រីខ្ពស់ និងកាត់បន្ថយការចំណាយចំណី គេពង្រីកការជីកស្រះជាប់ជាមួយប្រឡាយទៅនឹងស្រែ ពីព្រោះគេអាចស្តុកត្រីបានច្រើនក្នុងស្រែ និងទទួលផលទាំងត្រីផង និងស្រូវផង ។

រូបភាព ២២ : ការចិញ្ចឹមត្រីក្នុងស្រះមានប្រឡាយភ្ជាប់ជាមួយស្រែ

ដើម្បីជៀសវាងការបាត់បង់កូនត្រី (សត្វស៊ី និងត្រីកាចស៊ី) យើងត្រូវបំប៉នកូនត្រីក្នុងស្រះ ឬ ហាប៉ា អោយត្រីធំបន្តិច (ប្រវែងដងខ្លួនពី ៨ - ១០ ហ៊ុន) ទើបលែងត្រីចូលទៅក្នុងប្រឡាយស្រែ ។ ចំនួនកូនត្រីលែង ២ ក្បាល ក្នុង ១ ម៉ែត្រការ៉េនៃផ្ទៃស្រែ ។

សារៈប្រយោជន៍ចិញ្ចឹមត្រីក្នុងស្រែ

- ត្រីស៊ីសត្វល្អិត១ដែលបំផ្លាញស្រូវដូចជា : ដង្កូវ កណ្តូប ពពួកសត្វល្អិត១ ផ្កានិងគ្រាប់ស្រូវជ្រុះ
- អាចម៍ត្រីក៏ជាជីជួយដល់ដំណាំស្រូវបានល្អ
- ត្រីត្បុលស្រទាប់ដី ធ្វើអោយដីធូរ ទឹកមានខ្យល់ចូល ឫសស្រូវស្រូបខ្យល់ពីបរិយាកាសបានល្អ
- ចំណេញចំណី (ផ្តល់ចំណីតិចតួច) និងផ្ទៃរស់នៅ (ទីធ្លា) ទូលាយ ។ល ។

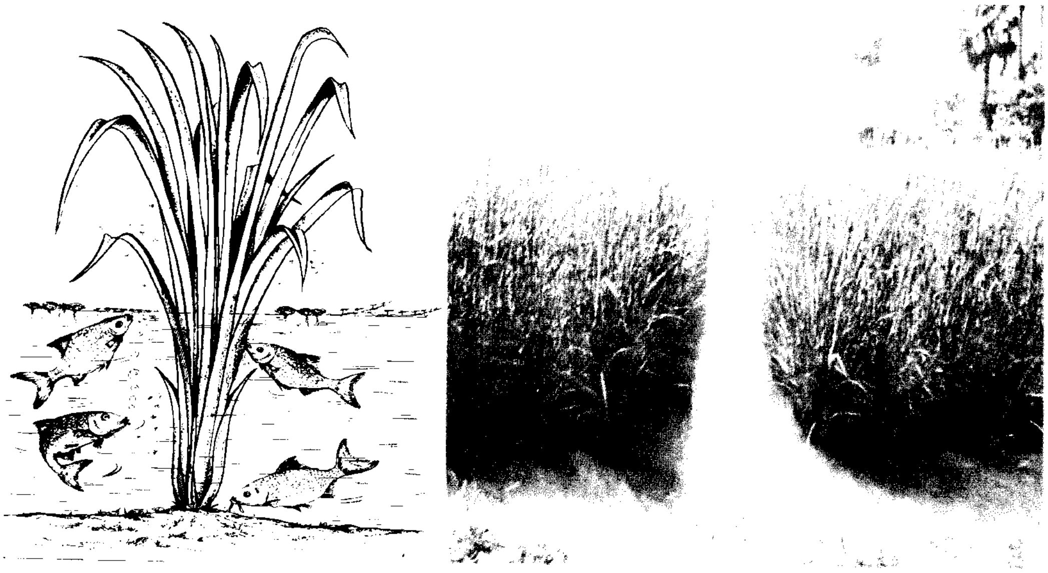

រូបភាព ២៣ ៖ ត្រីស៊ីរុក្ខជាតិ និងសត្វល្អិតក្នុងផុស (ត្រីស៊ីចំណីតាមស្រទាប់ផ្ទៃទឹក)

រូបភាព ២៤ ៖ ស្រះចិញ្ចឹមត្រី

៩. ការគ្រប់គ្រង និងថែទាំត្រី

ការចិញ្ចឹមត្រី យើងត្រូវចាប់អារម្មណ៍ទៅលើបញ្ហាមួយចំនួន ដើម្បីធានាបានទិន្នផលខ្ពស់៖

ក. ដាក់ជីបន្ថែម

បើទឹកមានពណ៌បៃតងចាស់ត្រូវបន្ថយ ឬ ផ្អាកការដាក់ជី។ បើទឹកថ្លាត្រូវបង្កើនការដាក់ជីទៅតាមការជាក់ស្តែងនៃពណ៌ទឹកស្រះ។

ខ. កំណត់ទីកន្លែងផ្តល់ចំណី

អោយស៊ីទៀងទាត់ និងទៀងពេល ដើម្បីអោយត្រីចាំពេល និងចាំកន្លែង មិនបាត់បង់ចំណី។

គ. រាំងស្បៃមុង

ពេលបន្ថែមទឹកចូលស្រះត្រូវការពារត្រីស្រែចូល តាមរយៈការដាក់ស្បៃមុង។

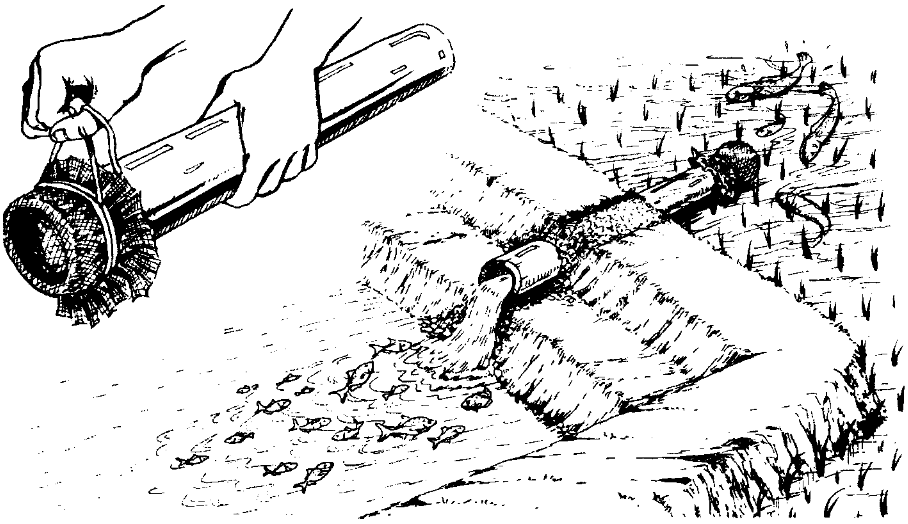

រូបភាព ២៥ ៖ បន្ថែមទឹកចូលស្រះត្រោះដោយស្បៃមុងកុំអោយត្រីស្រែចូល

ឃ. ការផ្តល់ចំណីបន្ថែម

ចំណីកែច្នៃត្រូវចំអិន (កន្ទក់ ចុងអង្ករ ពោត ម្សៅស្លឹកគ លាយជាមួយកាកសំណល់ផ្ទះបាយ)។ ចំណែកបន្លែស្រស់ (ត្រកួន ដើមចេក ស្លឹកកន្ទំថេត ស្លឹកអង្គាដី ស្ពៃ ស្លឹកដំឡូងជ្វា) ហាន់ និងបុកអោយល្អិត។ ចំពោះ សារាយ ចកបាយទា ចកពងទឹក ត្រូវធ្វើស៊ុម ។ ចំពោះកណ្តៀររែងយកដីចេញ។

ង. រុក្ខជាតិដុះក្នុងស្រះ

សំអាត ឬ ដកចេញពីស្រះ ដូចជា រំចង់ ព្រលិត កំប្លោក ស្មៅ ។ល។ វាងាប់រលួយធ្វើអោយត្រីពុល ។

រូបភាព ២៦ : សំអាតរុក្ខជាតិដុះក្នុងស្រះចិញ្ចឹមត្រី

ច. រក្សាជំរៅទឹក

រក្សាទឹកប្រឡាយក្នុងស្រែកុំអោយរាក់ពេក ធ្វើអោយទឹកក្តៅត្រីងាប់ ។

ឆ. ត្រីពុល ឬ ត្រីងើបចំណែតខ្លួនមកលើផ្ទៃទឹកច្រើន (បរិស្ថានក្នុងស្រះមិនសមស្រប)

ក្បៀរ ឬ អូសបង្វិកត្រី ១ ខែម្តង ដើម្បីបំបែកនូវសារធាតុនៅបាតស្រះ បង្កើនខ្យល់ក្នុងទឹកស្រះ និងធ្វើអោយត្រីផ្លាស់ប្តូរទីកន្លែងក្នុងស្រះ។ បើសិនត្រីពុល (ត្រីងើបក្បាលឡើងលើផ្ទៃទឹក) បន្ថយការដាក់ជីកំប៉ុស្ត ឬ លាកមសត្វ ផ្អាកការដាក់ចំណី ១ ឬ ២ ថ្ងៃ និងផ្លាស់ប្តូរទឹកចាស់ចេញ ឬ ធ្វើអោយមានចរន្តទឹកក្នុងស្រះ។

ជ. ដាក់ចង្កៀងលើផ្ទៃស្រះ ឬ ប្រឡាយ

ទាក់ទាញកូនសត្វមករោម វាធ្លាក់ជាចំណីត្រីស៊ី ។

ឈ. ការពារពពួកស៊ីកូនត្រី

បើមានលទ្ធភាព រាំងព្រួល ឬ រាំងស្បៃមុង ការពារត្រីផ្ទក់ ពស់ អន្ទង់។ ពេលត្រីកាចចូលត្រូវចាប់ចេញ (ប្រើអួន សន្ទូច ឬ ដាក់បង្កៃ) ការពារបក្សីមកស៊ីត្រី និងលើកភ្លឺស្រះអោយបានខ្ពស់ និងមាំ។

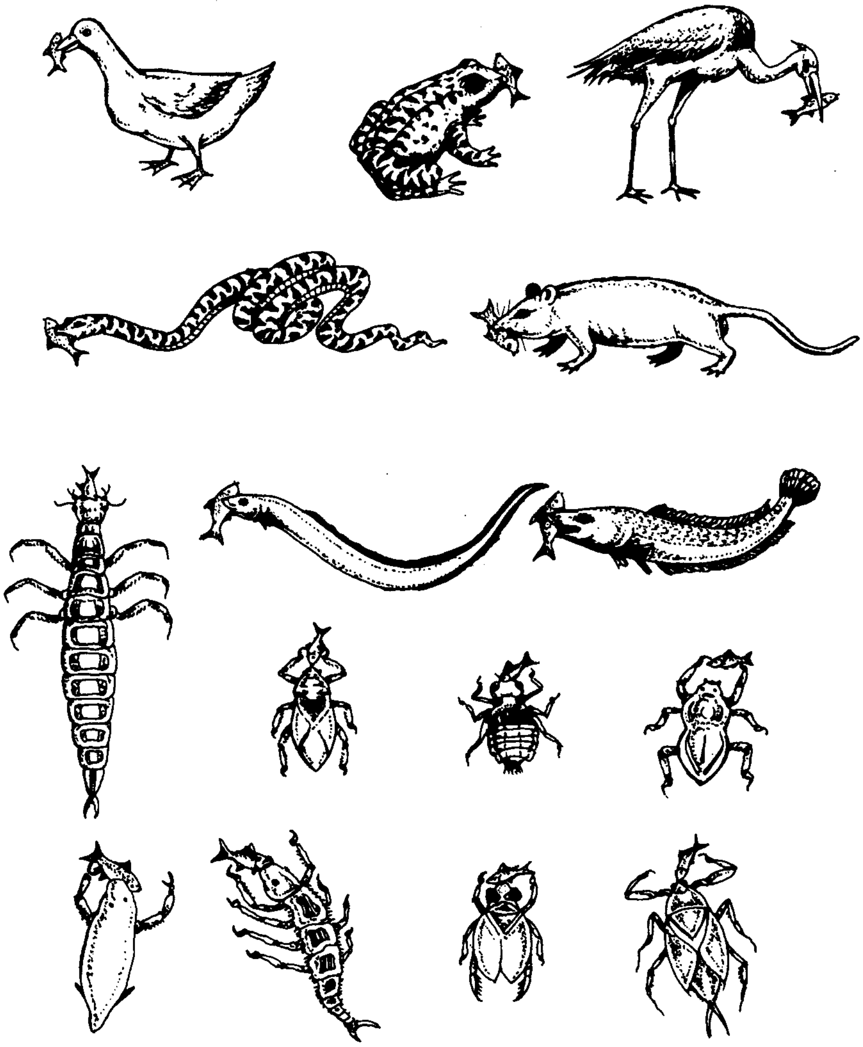

រូបភាព ២៧ : ពពួកសត្វស៊ីកូនត្រី

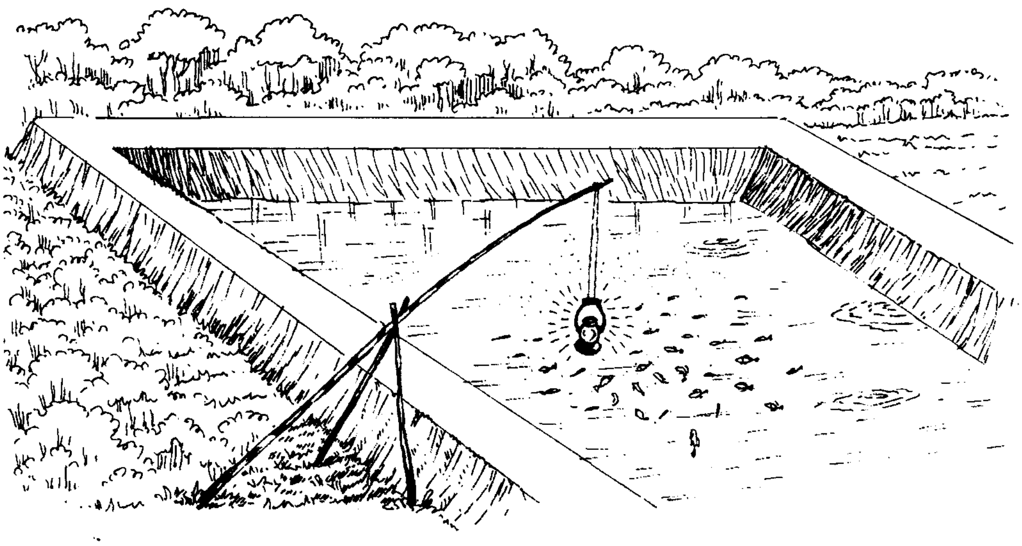

រូបភាព ២៨ : ដាក់ចង្កៀងលើផ្ទៃស្រះទាក់ទាញសត្វល្អិត

៧. ទន្រ្ទានខែត្រ

ទន្រ្ទានខែត្រចងជាបាច់ភ្ជាប់នឹងបង្គោលដោតក្នុងស្រះចិញ្ចឹមត្រី។ ទន្រ្ទានខែត្រចងជាបាច់ដាក់ពន្លិចក្នុងទឹកជ្រៅ ១ - ៣ តឹក ពីផ្ទៃទឹក ដើម្បីអោយទទួលកំដៅថ្ងៃ វានឹងឆាប់រលួយក្លាយជាចំណីត្រី ។

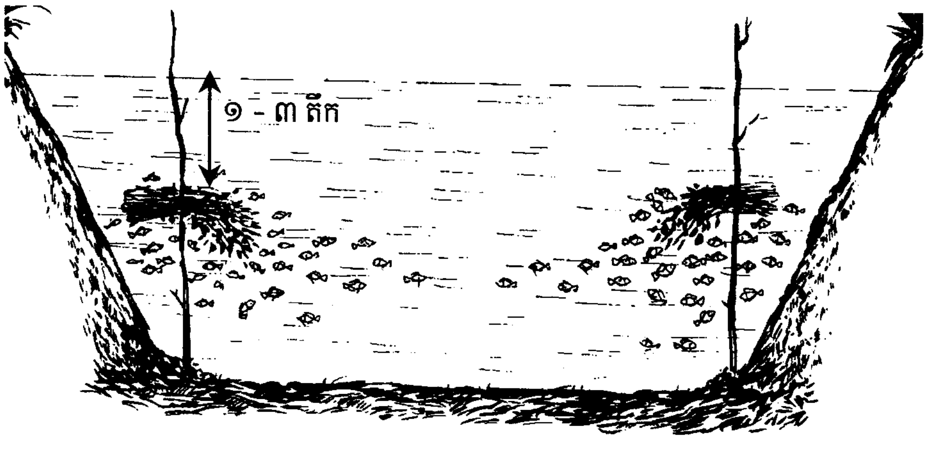

រូបភាព ២៩ : ចងទន្រ្ទានខែត្រជាដុំដាក់ពន្លិចក្នុងទឹកស្រះចិញ្ចឹមត្រី (ជាចំណីត្រី)

១០. ការប្រមូលផលត្រី

▶ ការប្រមូលផលត្រីភាគច្រើនចាប់ពីចុងរដូវវស្សា ពីព្រោះទឹកស្រះ ឬ ស្រែរីង។ ដូចនេះ ដើម្បីបានប្រមូលផលត្រីចិញ្ចឹមផង និង ត្រីស្រែផង។ នៅចុងរដូវវស្សា គេបើករង្វះទឹកមកចូលស្រះពី ២ - ៣ ច្រក ដើម្បីអោយត្រីស្រែចូលមកនៅ។ ក្រោយពេលប្រមូលផលរួច គេរៀបចំស្តារ ឬ ជួសជុលទំនប់ស្រះ ប្រឡាយអោយល្អឡើងវិញ។

▶ គេអាចប្រមូលផលត្រីដោយចាប់រំលោះត្រីជាបណ្តើរ ដើម្បីអោយផ្ទៃទូលាយត្រីនឹងឆាប់ធំ ។

១១. ការពារ និងព្យាបាលជំងឺត្រី

ក. ជំងឺរលាក

ស្នាមរលាក និងដំបៅនៅលើស្បែក ស្រកា រន្ធច្រមុះ ព្រុយខ្នង ព្រុយកន្ទុយត្រី ដូចជា ឆ្អិន អណ្តែង ផ្ទក់ កាបសាមញ្ញ។ ខ្លួនត្រីមានជាតិរំអិលពណ៌ប្រផេះក្លិនស្អុយ ត្រីរមាស់ហែលគ្មានទិសដៅ។

- <u>ការពារ:</u> រក្សាមជ្ឈដ្ឋានទឹកអោយស្អាតជានិច្ច និងចិញ្ចឹមនូវដង់ស៊ីតេ (បរិមាណត្រី)សមស្រប
- <u>ព្យាបាល:</u> ប្រើអំបិល (១ - ២ គីឡូក្រាម លាយជាមួយទឹក ៣០ លីត្រ) ឬ ប្រើកំបោរស ១ គីឡូក្រាម លាយជាមួយទឹក ៣០ លីត្រ បាចជុំវិញមាត់ស្រះ រយះពេលពី ៤ - ៥ ថ្ងៃ (១ ដង/ថ្ងៃ) ។

ខ. ពពួកបរាសិត

គោងជាប់នៅលើស្បែក ស្រកា ស្រកី ភ្នែក ព្រុយត្រី។ ត្រីហែលគ្មានទិសដៅ មិនស៊ីចំណី ខ្លួនត្រីហើម ក្រហម និងជញ្ជក់ឈាមត្រីធ្វើអោយត្រីខ្សោយ និងងាប់ ។

- <u>ការពារ:</u> សំអាតស្រះអោយស្អាតមុនពេលដាក់ត្រីចិញ្ចឹម និង រក្សាទឹកអោយស្អាតជានិច្ច។
- <u>ព្យាបាល:</u> ចិញ្ច្រាំស្លឹកស្ដៅដាក់ក្នុងថង់ (០,៥ គីឡូក្រាម ស្លឹកស្ដៅក្នុង ១ ថង់)។ ស្រះ ១០០ ម៉ែត្រការេ ដាក់ពី ៤ - ៦ ថង់។ ថង់ដាក់ស្លឹកស្ដៅដាក់ពន្លិចនៅបាតស្រះ ហើយថង់នោះត្រូវចោះអោយមានរន្ធតូចៗ។

១២. បទពិសោធន៍សំខាន់ៗ របស់កសិករក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី

១២.១ បទពិសោធន៍កសិករ នាក់ ហ៊ឹម

បងប្រុស នាក់ ហ៊ឹម ជាកសិករនៅភូមិចមពល ឃុំពពេល ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ។ គាត់មានបទពិសោធន៍ក្នុងការចិញ្ចឹមត្រីតាមបច្ចេកទេសថ្មី។ ស្រះរបស់គាត់មានទំហំ ៣០០ ម៉ែត្រការេ និងជំរៅ ១,៧ ម៉ែត្រ។ គាត់ទទួលផលត្រីបានជាង ១០០ គីឡូក្រាម (កូនត្រីដាក់ចំនួន ១២០០ ក្បាល)។ បទពិសោធន៍ដែលទទួលបានផលខ្ពស់របស់គាត់បង្ហាញជូនដូចខាងក្រោម:

ក. ការរៀបចំស្រះ

- ស្ការភក់បាតស្រះ និង មានជីកប្រព័ន្ធប្រឡាយអោយត្រីចេញចូលពីស្រះមកស្រែ
- បាចកំបោរស ១០ គីឡូក្រាម ។

ខ. បង្កើតចំណីធម្មជាតិ

- ដាក់លាមកគោ ៥០ គីឡូក្រាម
- ទន្រ្ទានខែត្រ ៥០ គីឡូក្រាម ។

គ. ចំនួនកូនត្រីដាក់ចិញ្ចឹម

- មានប្រភេទត្រី ឆ្ពិន ប្រា កាបស កន្ធរ ទីឡាព្យា
- សរុបកូនត្រី ១២០០ ក្បាល (១ ម៉ែត្រការេផ្ទៃស្រះ លែងកូនត្រី ៤ ក្បាល)
- ប្រវែងកូនត្រី ៣ សង្ទីម៉ែត្រ (ត្រាំថង់កូនត្រី ១៥ នាទី មុននឹងលែងកូនត្រីចេញពីថង់ចូលស្រះ) ។

ឃ. ការផ្តល់ចំណី

- ប្រភេទចំណីដែលផ្តល់អោយត្រីស៊ីមានដូចជា កន្ទក់ ចុងអង្ករ កាកសំណល់ផ្ទះបាយ
- ផ្តល់ចំណី ៥ គីឡូក្រាម ក្នុង ១ ថ្ងៃ ចែកជា ២ ពេល (ព្រឹក និងល្ងាច) ។

ង. ការគ្រប់គ្រង និងថែទាំ

- ការពារមនុស្សឆក់
- ការពារសត្វមកបំផ្លាញពេលកូនត្រីនៅតូច
- ផ្តល់ចំណីរៀងរាល់ថ្ងៃ
- សំអាតស្មៅជុំវិញស្រះ និងស្លឹកឈើជ្រុះចូល ។

ច. រយៈពេលចិញ្ចឹម : ១១ ខែ

ឆ. យោបល់បន្ថែម

- ត្រូវប្តូរទឹកចាស់ក្នុងស្រះចេញ ៥០ ភាគរយ
- ត្រូវបង្ហឹកត្រីក្នុងស្រះ ១ ដង ក្នុង ១ ខែ។

១២.២ បទពិសោធន៍កសិករ កែវ ប៊ុន

បងប្រុស កែវ ប៊ុន ជាកសិកររស់នៅភូមិទីប៉ាត់ ឃុំជាងទង ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ ។ គាត់មានបទពិសោធន៍ល្អៗច្រើនក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី ។ ស្រះរបស់គាត់មានទំហំ ៣០០ ម៉ែត្រការេ និងជំរៅ ២,៥ ម៉ែត្រ។ គាត់ទទួលផលត្រីបានជាង ១០០ គីឡូក្រាម (កូនត្រីដាក់ចំនួន ១៣០០ ក្បាល។ បទពិសោធន៍ ដែលទទួលផលខ្ពស់របស់គាត់បង្ហាញជូនដូចខាងក្រោម:

ក. ការរៀបចំស្រះ

- ស្តារភក់បាតស្រះ និង មានជីកប្រព័ន្ធប្រឡាយអោយត្រីចេញចូលពីស្រះមកស្រែ
- បាចកំបោរស ៥ គីឡូក្រាម និងហាលពន្លឺថ្ងៃបាតស្រះចំនួន ៣ ថ្ងៃ ។

ខ. បង្កើតចំណីធម្មជាតិ

- ដាក់លាមកគោ ២០ គីឡូក្រាម
- ទន្រ្ទានខែត្រ ១៥ គីឡូក្រាម ។

គ. ចំនួនកូនត្រីដាក់ចិញ្ចឹម

- មានប្រភេទត្រីឆ្ពិន កាបស កាបឥណ្ឌា កន្ធរ
- សរុបកូនត្រី ១៣០០ ក្បាល (១ ម៉ែត្រការេផ្ទៃស្រះ លែងកូនត្រីចំនួន ៤ ក្បាល)
- ប្រវែងកូនត្រី ៣ សង្ទីម៉ែត្រ (ត្រាំថង់កូនត្រី ១៥ នាទី មុននឹងលែងកូនត្រីចេញពីថង់ចូលស្រះ) ។

ឃ. ការផ្តល់ចំណី

- ប្រភេទចំណីដែលផ្តល់អោយត្រីស៊ីមានដូចជា កន្ទក់ ចុងអង្ករ កាកសំណល់ផ្ទះបាយ និងត្រកួន
- អោយស៊ី ៣ គីឡូក្រាម ក្នុង ១ ថ្ងៃ ចែកជា ២ ពេល (ព្រឹក និងល្ងាច) ។

ង. ការគ្រប់គ្រង និងថែទាំ

- ការពារសត្វមកបំផ្លាញពេលកូនត្រីនៅតូច
- ផ្តល់ចំណីរៀងរាល់ថ្ងៃ
- សំអាតស្មៅជុំវិញស្រះ និងស្លឹកឈើ
- ទឹកស្រះមានប្លង់តុង (ទឹកពណ៌បៃតងខ្ចី) ។

ច. រយៈពេលចិញ្ចឹមៈ ៧ ខែ

ឆ. បោចលំបាក

- ប្តូរទឹកចាស់ក្នុងស្រះចេញ ៥០ ភាគរយ
- បង្ហូរត្រីក្នុងស្រះ ១ ដង ក្នុង ១ ខែ ។

១២.៣ បទពិសោធន៍កសិករ ចាន់ សុធា

បងប្រុស ចាន់ សុធា ជាកសិកររស់នៅភូមិទីប៉ាត់ ឃុំជាងទង ស្រុកត្រាំកក់ ខេត្តតាកែវ ។ គាត់មានបទពិសោធន៍ក្នុងការចិញ្ចឹមត្រីតាមបច្ចេកទេសថ្មី។ ស្រះរបស់គាត់មានទំហំ ៣២០ ម៉ែត្រការេ និងជំរៅ ២.៥ ម៉ែត្រ។ គាត់ទទួលផលត្រីបានជាង ៥៥ គីឡូក្រាម ក្រោយពីចាប់ហូប (កូនត្រីដាក់ចំនួន ១០០០ ក្បាល)។ បទពិសោធន៍ដែលទទួលបានផលខ្ពស់របស់គាត់បង្ហាញជូនដូចខាងក្រោមៈ

ក. ការរៀបចំស្រះ

- ស្តារភក់បាតស្រះ និង មានជីកប្រព័ន្ធប្រឡាយអោយត្រីចេញចូលពីស្រះមកស្រែ
- បាចកំបោរស ១០ គីឡូក្រាម និងហាលពន្លឺថ្ងៃបាតស្រះ ចំនួន ៣ ថ្ងៃ ។

ខ. បង្កើតចំណីធម្មជាតិ

- ដាក់លាមកគោ ១០០ គីឡូក្រាម
- ទន្រ្ទានខែត្រ ៤៥ គីឡូក្រាម ។

គ. ចំនួនកូនត្រីដាក់ចិញ្ចឹម

- មានប្រភេទត្រីឆ្ពិន កាបស កាបឥណ្ឌា កន្ធរ និងកាបសាមញ្ញ
- សរុបកូនត្រី ១០០០ ក្បាល (១ ម៉ែត្រការេផ្ទៃស្រះ លែងកូនត្រីចំនួន ៣ ក្បាល)
- ប្រវែងកូនត្រី ៣ សង្ទីម៉ែត្រ (ត្រាំថង់កូនត្រី ១៥ នាទី មុននឹងលែងកូនត្រីចេញពីថង់ចូលស្រះ) ។

ឃ. ការផ្តល់ចំណី

- ប្រភេទចំណីដែលផ្តល់អោយត្រីស៊ីមានដូចជា កន្ទក់ ចុងអង្ករ កាកសំណល់ផ្ទះបាយ
- អោយស៊ី ១ គីឡូក្រាម ក្នុង ១ ថ្ងៃ ចែកជា ២ ពេល (ព្រឹក និងល្ងាច)
- មានចំណីបន្ថែម ដូចជា ចកបាយទា ត្រកួន ។

ង. ការគ្រប់គ្រង និងថែទាំ

- ការពារសត្វមកបំផ្លាញពេលកូនត្រីនៅតូច
- ផ្តល់ចំណីរៀងរាល់ថ្ងៃ
- សំអាតស្មៅជុំវិញស្រះ និងស្លឹកឈើ
- ទឹកស្រះមានប្លង់តុង (ទឹកពណ៌បៃតងខ្ចី) ហើយត្រីមិនពុល ។

ច. រយៈពេលចិញ្ចឹមៈ ៧ ខែ

ឆ. របៀបលប់បន្ថែម

- ប្តូរទឹកចាស់ក្នុងស្រះចេញ ៥0 ភាគរយ
- បង្វឹកត្រីក្នុងស្រះ ១ដង ក្នុង ១ ខែ

១៣. ការសរុបនូវចំណុចសំខាន់ៗ និង សំណូមពរ

សរុបមកដើម្បីអោយយើងចិញ្ចឹមត្រីបានផលខ្ពស់ គួរអនុវត្តន៍តាមចំណុចសំខាន់ដូចខាងក្រោម :

- ☞ រៀបចំសំអាតស្រះដូចជា បាចកំបោរស ហាលពន្លឺថ្ងៃ ដាក់ជីទ្រាប់បាតស្រះ លើកទំនប់
- ☞ បង្កើតចំណីធម្មជាតិ (ទឹកពណ៌បៃតង) មុនពេលដាក់ត្រីចិញ្ចឹម
- ☞ មុនពេលលែងត្រូវត្រាំថង់កូនត្រីក្នុងទឹកស្រះរយៈពេល ១៥នាទី និងដឹកជញ្ជូននៅពេលព្រឹក និង ល្ងាច
- ☞ ការពារត្រីកាចកុំអោយចូលស្រះ (ត្រីផ្ទក់)
- ☞ ផ្តល់ចំណីអោយស៊ី ក្រោយពីលែងកូនត្រីចូលស្រះបានពី ២ - ៣ ថ្ងៃ
- ☞ កូនត្រីចិញ្ចឹម មានប្រវែងដងខ្លួនពី ៤ - ៦ ហ៊ុន ឬ ៨ ហ៊ុន
- ☞ ចំនួនកូនត្រីចិញ្ចឹម ៣ ក្បាល ក្នុង ១ ម៉ែត្រការេនៃផ្ទៃស្រះ
- ☞ រក្សាជំរៅទឹកស្រះរាក់បំផុត គឺ ១,៥ ម៉ែត្រ និង ជ្រៅបំផុត ៣ ម៉ែត្រ
- ☞ ផ្តល់ចំណីអោយស៊ីទៀងពេល និងកំណត់ទីកន្លែងផ្តល់ចំណី

☞ ស្រះទទួលពន្លឺថ្ងៃបានគ្រប់គ្រាន់ គ្មានដើមឈើធំៗ នៅក្បែរស្រះចិញ្ចឹមត្រី

☞ ប្តូរទឹកស្រះចិញ្ចឹមត្រីពី ៣០ - ៤០ ភាគរយ នៃទឹកក្នុងស្រះ (ពេលទឹកគ្មានគុណភាព)

☞ សំអាតស្មៅ ឬ រុក្ខជាតិដុះក្នុងស្រះ និងជុំវិញមាត់ស្រះចិញ្ចឹមត្រី

☞ ដើរត្រួតពិនិត្យតាមមាត់ស្រះពេលព្រឹកព្រលឹម (អង្កេតសកម្មភាពត្រី ឬ ត្រីពុល) ។

ដូចគ្នាដែរ ដើម្បីចិញ្ចឹមត្រីអោយបានផលខ្ពស់ យើងត្រូវជៀសវាងនូវចំនុចមួយចំនួនដូចខាងក្រោមៈ

☞ កុំលែងកូនត្រីពេលកំពុងភ្លៀង (ពីព្រោះទឹកភ្លៀងមានជាតិអាស៊ីតធ្វើអោយត្រីងាប់ឬពុល)

☞ ពេលត្រីពុលត្រូវផ្អាកការដាក់ជី ឬ ផ្តល់ចំណីពី ១ - ២ ថ្ងៃ

☞ កុំបើករង្វះមាត់ស្រះមុនពេលដាក់កូនត្រីចិញ្ចឹម (ត្រីកាចចូលស៊ី)

☞ ជៀសវាងការប្រើថ្នាំពុល ជីគីមី និង ឧបករណ៍ឆក់ក្នុងការចាប់ត្រី

☞ ជៀសវាងកៀរត្រីពេលមេឃក្តៅ (ទឹកក្នុងស្រះក្តៅធ្វើអោយត្រីរលាកស្រកា ឬ ស្រកីត្រី)

☞ ជៀសវាងកៀរត្រីនៅពេលមេឃក្តៅ ឬ ក្រោយពេលដាក់ចំណីភ្លាម ។

យើងត្រូវកត់ត្រារៀងរាល់ការចំណាយរហូតដល់ពេលប្រមូលផលត្រីដើម្បីទូទាត់ ការចំណាយ និង ចំណូលសរុប ក្នុងការចិញ្ចឹមត្រី

តារាង ៣ កត់ត្រាការប្រមូលផលត្រី

ចំនួនស្រះ	ផ្ទៃស្រះ (ម ២)	បរិមាណត្រីដាក់ចិញ្ចឹម		ទំងន់ត្រីប្រមូលផល		តំលៃត្រី	
		ប្រភេទត្រី	ចំនួនក្បាល	ក្បាល/គ.ក្រ	ទំងន់សរុប (គ.ក្រ)	តំលៃរាយ/គ.ក្រ	តំលៃសរុប

តារាង ៤ ការកត់ត្រាការចំណាយលើមុខផ្សេងៗ

ល.រ	មុខចំណាយ	ឯកតា	បរិមាណ	តំលៃរាយ (រៀល)	តំលៃសរុប (រៀល)
១	កូនត្រីពូជ	ក្បាល	?	?	?
២	ចំណី	គ.ក្រ	?	?	?
៣	ជី (លាមកសត្វ និង រុក្ខជាតិ)	គ.ក្រ	?	?	?
៤	កំបោរស	គ.ក្រ	?	?	?
៥	ចំណាយផ្សេងៗ		?	?	?
សរុប					

ឯកសារយោង

១. Carlos William W. Azucena, Ma. Stella S. Oliver, Berndette P. Joven, Siobhan O'Malley and Mayla Henrnandez Viraly. (2001). Utilizing Different Aquatic Resource for Livelihoods Asia : A Resource Book. Page: 63-74.
(ការប្រើប្រាស់ប្រភពធនធានវារីជាតិផ្សេងៗគ្នាក្នុងការចិញ្ចឹមជីវិតនៅអាស៊ី) ។

២. Dela Cruz, C.R., Lightfoot, C., Colsta-PIerce, B.a., Carangal, V.R and Bimbao, M.P .(1992). Rice- Fish Research and Development in Asia. page: 77 - 89. (ការសិក្សាស្រាវជ្រាវត្រី-ស្រូវ និងការអភិវឌ្ឍន៍ នៅអាស៊ី) ។

៣. Edards P. and Kaewpaittoon K, (1984). "Fish Culture for Small -Scale Farmers" . Asian Institute of Technology, Bangkok. (ការចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារ) ។

៤. FAO Training Series 24. (1994). Handbook on Small Scale Freshwater Fish Farming.
(សៀវភៅខ្នាតតូចៈ ការចិញ្ចឹមត្រីជាលក្ខណៈគ្រួសារ) ។

៥. Nguyen Duy Khoat .(1999). ការណែនាំចិញ្ចឹមត្រីទឹកសាប (ភាសាវៀតណាម) ។

៦. Woynaronvich, E. & Horvath, L. (1980). The artificial propagation of warm-water finfishes - A manual for extension. FAO Fisheries Technical Paper No.201.
(បច្ចេកទេសផលិតពូជត្រីសិប្បនិម្មិត - សំរាប់ការផ្សព្វផ្សាយ) ។

៧. រាជ សុភាព (២០០២) បច្ចេកទេសបន្សាំកូនត្រីក្នុងហាប៉ា និងក្នុងស្រះ (ឯកសារមិនបោះពុម្ពផ្សាយជាផ្លូវការ) ។

មជ្ឈមណ្ឌលសិក្សានិងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជា (សេដាក/CEDAC)

មជ្ឈមណ្ឌលសិក្សានិងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជា ជាអង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលខ្មែរ ឯករាជ្យ មិនស្វែងរកកំរៃផលប្រយោជន៍បុគ្គល និងមិនពាក់ព័ន្ធគណបក្សនយោបាយ ។ "សេដាក" ត្រូវបានបង្កើតឡើងនៅឆ្នាំ ១៩៩៧ ក្នុងគោលបំណងចូលរួមចំណែកអភិវឌ្ឍន៍សង្គមកម្ពុជាមួយប្រកបដោយចីរភាព និងសមធម៌ ដែលប្រជាកសិករ និងអ្នកបរិភោគមានជីវិតរស់នៅប្រកបដោយភាពសប្បាយរីករាយ ។

សេដាក បានចាប់ដៃជាមួយកសិករ និងអ្នកពាក់ព័ន្ធដទៃទៀត ដើម្បីផ្តួចផ្តើមគំនិតអនុវត្ត និងគាំទ្រដល់គំរោង ឬសកម្មភាពដែលចូលរួមចំណែកដល់អធិបតេយ្យភាពស្បៀង និងការបង្កើនទូវគុណភាពនៃជីវិតរបស់ប្រជាកសិករ និងអ្នកបរិភោគ ដោយជាមួយគ្នានោះរក្សា និងបង្កើនទូវគុណភាពនៃធនធាន ធម្មជាតិ និងការសហការគ្នាក្នុងសង្គម ។

☞ ចងក្រង និងបោះពុម្ពផ្សាយដោយ **មជ្ឈមណ្ឌលសិក្សានិងអភិវឌ្ឍន៍កសិកម្មកម្ពុជា (សេដាក/CEDAC)**

☞ ឧបត្ថម្ភថវិកាដោយអង្គការអុកស្វាមអាមេរិក (Oxfam America)

☞ ពត៌មានផ្សេងៗ និង ការចែកចាយផ្សព្វផ្សាយ សូមទំនាក់ទំនង:

ផ្ទះលេខ ៣៩ ផ្លូវលេខ ៥២៨ សង្កាត់បឹងកក់ ១ ខ័ណ្ឌទួលគោក

ប្រអប់សំបុត្រលេខ ១១១៨ រាជធានីភ្នំពេញ

ទូរស័ព្ទ: (០២៣) ៨៨០ ៩១៦ ទូរសារ: (០២៣) ៨៨៥ ១៤៦ E.mail : Cedac@camnet.com.kh

ចិញ្ច្រាំបន្លែអោយត្រីស៊ី

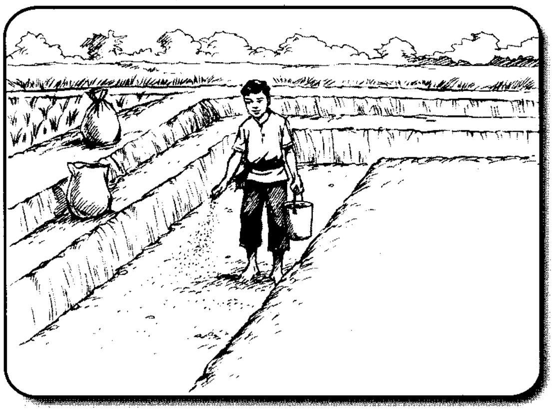
ដាក់ជីលាមកសត្វទ្រាប់បាតប្រឡាយ

របៀបលែងកូនត្រី

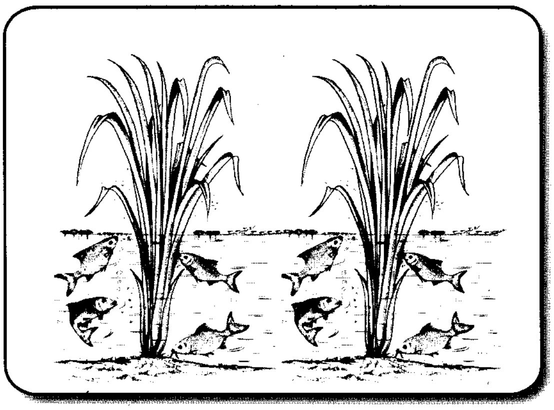
សកម្មភាពត្រីស៊ីចំណីចំរុះ

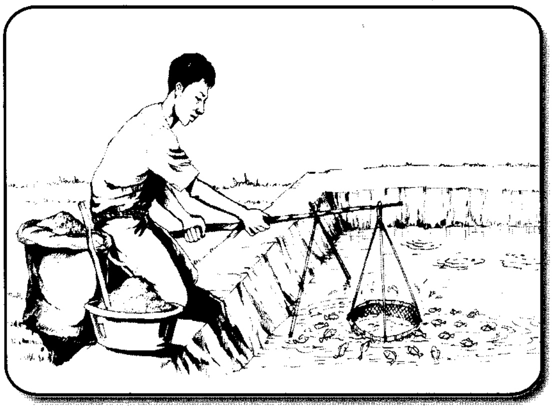
ពិនិត្យចំណី និងបរិមាណត្រី

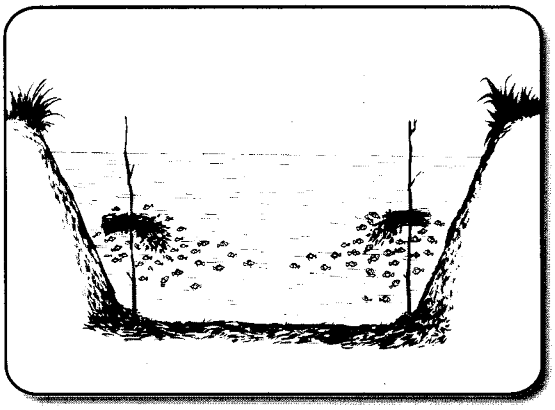
ដុំទន្ទ្រានខែត្រចងពន្លិចដាក់ក្នុងស្រះ

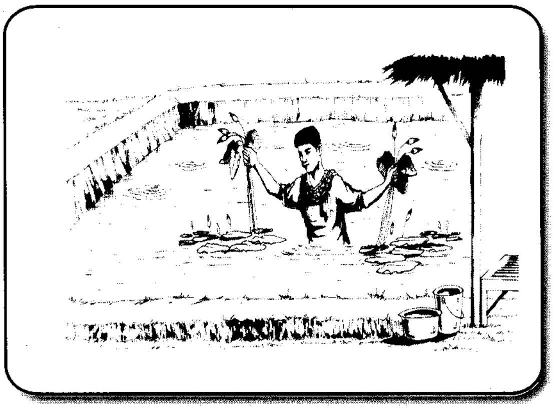
សំអាតរុក្ខជាតិដុះក្នុងស្រះចិញ្ចឹមត្រី

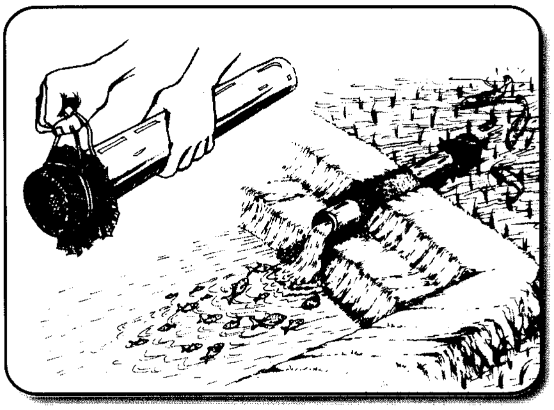
បញ្ចូលទឹកក្នុងស្រះច្រោះដោយស្បៃមុង